

Sabiedriskās domas pētījums par budžeta un finanšu politiku

Latvijas iedzīvotāju aptauja

2016.gada jūlijs-augusts

Saturs

Aptaujas I viļņa tehniskā informācija	3
Aptaujas II viļņa tehniskā informācija	5
Terminu skaidrojums.....	7
Respondentu sociāldemogrāfiskais raksturojums (07.2016.)	8
Respondentu sociāldemogrāfiskais raksturojums (08.2016.)	9
Statistiskās kļūdas novērtēšanas tabula.....	10
Kopsavilkums	11
1. Uzskati par nodokļu maksāšanu	13
2. Attieksme pret progresīvo ienākumu nodokli.....	25
3. Attieksme pret nacionāla līmeņa loterijām	28
4. Informētība par nodokļu politiku	34
5. Uzticēšanās Valsts ieņēmumu dienestam	40
6. Pārmaksāto nodokļu par attaisnotajiem izdevumiem pieprasīšana no VID.....	42
Pētījuma I vilnī izmantotā anketa	45
Pētījuma II vilnī izmantotā anketa	48

Aptaujas I viļņa tehniskā informācija

PĒTĪJUMA VEICĒJS	Pētījumu centrs SKDS
ĢENERĀLAIS KOPUMS	Latvijas pastāvīgie iedzīvotāji vecumā no 16 līdz 74 gadiem
PLĀNOTĀS IZLASES APJOMS	1023 respondenti (ģenerālajam kopumam reprezentatīva izlase)
SASNIEGTĀS IZLASES APJOMS	1023 respondenti
IZLASES METODE	Stratificētā nejaušā izlase
STRATIFIKĀCIJAS PAZĪMES	Administratīvi teritoriālā
APTAUJAS VEIKŠANAS METODE	Tiešās intervijas respondentu dzīves vietās
ĢEOGRĀFISKAIS PĀRKLĀJUMS	Visi Latvijas reģioni (130 izlases punkti)
APTAUJAS VEIKŠANAS LAIKS	No 16.07.2016. līdz 27.07.2016.

RESPONDENCES RAKSTUROJUMS

1. Respondents, kurš atbilst izlases kritērijiem, bet nav intervēts	
1.1. Nevēlas atbildēt	785
1.2. Nevar runāt/ aizņemts	261
1.3. Slims/ noguris	31
1.4. Pārtraukta intervija	4
1.5. Atbilstošais respondents nav uz vietas*	64
1.6. Alkohola / narkotisko vielu ietekmē	9
1.7. Psihiski nepiemērots	4
1.8. Valodas barjera	1
1.9. Cits	4
Kopā:	1163

2. Respondents, kura atbilstība izlases kritērijiem nav zināma/nav intervēts	
2.1. Nav nosakāms vai respondents ir uz vietas/ mājās*	543
2.2. Konkrētā/dotā adrese nav sasniedzama/ nevar iekļūt ēkā	63
Kopā:	606

* Pēc trīsreizēja apmeklējuma noteiktajā adresē

3. Respondents nav sasniedzams	
3.1. Izvēlētā ēka nav apdzīvota/ tukša	12
3.2. Ēka neatbilst dzīvojamām platībām	4
3.3. Biroja telpas	3
3.4. Mājsaimniecībā nav mērķgrupai atbilstoša respondenta	126
Kopā:	145

SASNIEGTĀS IZLASES SALĪDZINĀJUMS AR IEDZĪVOTĀJU STATISTIKU

	Respondentu skaits izlasē (%) pirms svēršanas	Respondentu skaits izlasē (%) pēc svēršanas*	LR IeM PMLP Iedz. reģ. dati uz 21.01.2016.
KOPĀ	100.0	100.0	100.0

REĢIONS

Rīga	32.6	32.5	32.5
Pierīga	18.4	18.1	18.1
Vidzeme	10.1	10.0	10.0
Kurzeme	12.4	12.8	12.8
Zemgale	12.1	12.1	12.1
Latgale	14.5	14.5	14.5

DZIMUMS

Vīrieši	47.2	47.9	47.9
Sievietes	52.8	52.1	52.1

TAUTĪBA

Latvieši	59.8	58.9	58.9
Citi	40.2	41.1	41.1

VECUMS

18 - 24 g.v.	13.7	12.3	12.3
25 - 34 g.v.	20.4	20.5	20.5
35 - 44 g.v.	16.4	18.5	18.5
45 - 54 g.v.	18.7	18.7	18.7
55 – 74 g.v.	30.8	30.1	30.1

STATUSS

Strādājošie	66.9	67.6
Nestrādājošie	33.1	32.4

IZGLĪTĪBA

Pamatizglītība	11.4	11.2
Vidējā, vidējā profesionālā	58.1	58.1
Augstākā	30.5	30.7

PILSONĪBA

LR pilsoņi	88.0	87.7
Respondenti bez LR pilsonības	12.0	12.3

*Dati tika pakļauti svēršanas procedūrai. Dati tika svērti pēc pazīmēm: reģions, dzimums, tautība, vecums. Atskaitē izmantoti svērti procenti un nesvērts skaits.

Aptaujas II viļņa tehniskā informācija

PĒTĪJUMA VEICĒJS	Pētījumu centrs SKDS
ĢENERĀLAIS KOPUMS	Latvijas pastāvīgie iedzīvotāji vecumā no 16 līdz 74 gadiem
PLĀNOTĀS IZLASES APJOMS	1030 respondenti (ģenerālajam kopumam reprezentatīva izlase)
SASNIEGTĀS IZLASES APJOMS	1030 respondenti
IZLASES METODE	Stratificētā nejaušā izlase
STRATIFIKĀCIJAS PAZĪMES	Administratīvi teritoriālā
APTAUJAS VEIKŠANAS METODE	Tiešās intervijas respondentu dzīves vietās
ĢEOGRĀFISKAIS PĀRKLĀJUMS	Visi Latvijas reģioni (134 izlases punkti)
APTAUJAS VEIKŠANAS LAIKS	No 06.08.2016. līdz 16.08.2016.

RESPONDENCES RAKSTUROJUMS

1. Respondents, kurš atbilst izlases kritērijiem, bet nav intervēts	
1.1. Nevēlas atbildēt	725
1.2. Nevar runāt/ aizņemts	313
1.3. Slims/ noguris	44
1.4. Pārtraukta intervija	3
1.5. Atbilstošais respondents nav uz vietas*	75
1.6. Alkohola / narkotisko vielu ietekmē	13
1.7. Psihiski nepiemērots	3
1.8. Valodas barjera	3
1.9. Cits	3
Kopā:	1182

2. Respondents, kura atbilstība izlases kritērijiem nav zināma/nav intervēts	
2.1. Nav nosakāms vai respondents ir uz vietas/ mājās*	545
2.2. Konkrētā/dotā adrese nav sasniedzama/ nevar iekļūt ēkā	79
Kopā:	624

* Pēc trīsreizēja apmeklējuma noteiktajā adresē

3. Respondents nav sasniedzams	
3.1. Izvēlētā ēka nav apdzīvota/ tukša	17
3.2. Ēka neatbilst dzīvojamām platībām	4
3.3. Biroja telpas	6
3.4. Valsts institūciju telpas	1
3.5. Mājsaimniecībā nav mērķgrupai atbilstoša respondenta	184
Kopā:	212

SASNIEGTĀS IZLASES SALĪDZINĀJUMS AR IEDZĪVOTĀJU STATISTIKU

	Respondentu skaits izlasē (%) pirms svēršanas	Respondentu skaits izlasē (%) pēc svēršanas*	LR IeM PMLP Iedz. reģ. dati uz 21.01.2016.
KOPĀ	100.0	100.0	100.0

REĢIONS

Rīga	32.6	32.5	32.5
Pierīga	17.6	18.1	18.1
Vidzeme	10.1	10.0	10.0
Kurzeme	13.2	12.8	12.8
Zemgale	12.2	12.1	12.1
Latgale	14.3	14.5	14.5

DZIMUMS

Vīrieši	44.1	47.9	47.9
Sievietes	55.9	52.1	52.1

TAUTĪBA

Latvieši	57.5	58.9	58.9
Citi	42.5	41.1	41.1

VECUMS

18 - 24 g.v.	12.3	12.3	12.3
25 - 34 g.v.	19.2	20.5	20.5
35 - 44 g.v.	17.9	18.5	18.5
45 - 54 g.v.	18.3	18.7	18.7
55 – 74 g.v.	32.2	30.1	30.1

STATUSS

Strādājošie	63.1	64.2
Nestrādājošie	36.9	35.8

IZGLĪTĪBA

Pamatizglītība	13.3	13.4
Vidējā, vidējā profesionālā	56.2	56.2
Augstākā	30.5	30.4

PILSONĪBA

LR pilsoņi	85.8	86.4
Respondenti bez LR pilsonības	14.2	13.6

*Dati tika pakļauti svēršanas procedūrai. Dati tika svērti pēc pazīmēm: reģions, dzimums, tautība, vecums. Atskaitē izmantoti svērti procenti un nesvērts skaits.

Terminu skaidrojums

IZLASE

Latvijas iedzīvotāju kopuma mikromodelis

REĢIONS

Rīga - Rīgas pilsēta

Pierīga

Pilsētas – Jūrmala

Novadi – Alojas, Ādažu, Babītes, Baldones, Carnikavas, Engures, Garkalnes, Ikšķiles, Inčukalna, Jaunpils, Kandavas, Krimuldas, Ķeguma, Ķekavas, Lielvārdes, Limbažu, Mālpils, Mārupes, Ogres, Olaines, Ropažu, Salacgrīvas, Salaspils, Saulkrastu, Sējas, Siguldas, Stopiņu, Tukuma novads.

Vidzeme

Pilsētas – Valmiera.

Novadi – Alūksnes, Amatas, Apes, Beverīnas, Burtnieku, Cesvaines, Cēsu, Ērgļu, Gulbenes, Jaunpiebalgas, Kocēnu, Līgatnes, Lubānas, Madonas, Mazsalacas, Naukšēnu, Pārgaujas, Priekuļu, Raunas, Rūjienas, Smiltenes, Strenču, Valkas, Varakļānu, Vecpiebalgas novads.

Kurzeme

Pilsētas – Ventspils, Liepāja.

Novadi – Aizputes, Alsungas, Brocēnu, Dundagas, Durbes, Grobiņas, Kuldīgas, Mērsraga, Nīcas, Pāvilostas, Priekules, Rojas, Rucavas, Saldus, Skrundas, Talsu, Vaiņodes, Ventspils novads.

Zemgale

Pilsētas – Jelgava, Jēkabpils.

Novadi – Aizkraukles, Aknīstes, Auces, Bauskas, Dobeles, Iecavas, Jaunjelgavas, Jelgavas, Jēkabpils, Kokneses, Krustpils, Neretas, Ozolnieku, Pļaviņu, Rundāles, Salas, Skrīveru, Tērvetes, Vecumnieku, Viesītes novads.

Latgale

Pilsētas – Daugavpils, Rēzekne.

Novadi – Aglonas, Baltinavas, Balvu, Ciblas, Dagdas, Daugavpils, Ilūkstes, Kārsavas, Krāslavas, Līvānu, Ludzas, Preiļu, Rēzeknes, Riebiņu, Rugāju, Vārkavas, Viļakas, Viļānu, Zilupes novads.

APDZĪVOTĀS VIETAS TIPS

Rīga – Rīgas pilsēta.

Cita pilsēta – Daugavpils, Liepāja, Jelgava, Ventspils, Rēzekne, Jūrmala, Valmiera, Jēkabpils, citas pilsētas.

Lauki – pagasti, lauku viensētas.

IZGLĪTĪBA

Pamatizglītība – respondents ar pamata vai nepabeigtu vidējo izglītību.

Vidējā, vidējā profesionālā – respondents ar vispārējo vidējo, vidējo speciālo, nepabeigtu augstāko izglītību.

Augstākā – respondents ar augstāko izglītību.

NODARBINĀTĪBAS SEKTORS

Publiskais sektors – respondenti, kuri strādā valsts vai pašvaldības iestādēs vai uzņēmumos ar valsts vai pašvaldības kapitālu.

Privātais sektors – respondenti, kuri strādā uzņēmumos ar privāto kapitālu.

Nestrādā – respondenti: mājsaimnieces, pensionāri, skolēni, studenti, bezdarbnieki.

Cits – respondenti, kuriem ir gadījuma darbi, strādā apmaksātu darbu sabiedriskās organizācijās, kā arī tie respondenti, kuri nezināja konkrētu nodarbinātības sektoru.

PAMATNODARBOŠANĀS

Vadītājs – augstākā vai vidējā līmeņa vadītājs: uzņēmuma, firmas, organizācijas, nodaļas vadītājs, vadošais speciālists uzņēmumā, iestādē.

Speciālists, ierēdnis – ierēdnis vai darbinieks valsts, pašvaldību iestādē vai privātā uzņēmumā; nestrādā fizisku darbu.

Strādnieks – ierindas darbinieks rūpniecībā, celtniecībā, lauksaimniecībā, tirdzniecībā, apkalpojošajā sfērā, sabiedriskajā ēdināšanā; strādā fizisku darbu.

Zemnieks – persona, kas strādā sev piederošā lauku saimniecībā.

Individuālais darbs – pats sev darba devējs, arī profesionāls speciālists (advokāts, ārsts u.tml.), uzņēmuma īpašnieks.

Pensionārs – persona, kas ir pensijā un nestrādā algotu darbu, arī invaliditātes pensionārs.

Skolnieks, students – persona, kas mācās dienas nodaļā kādā no mācību iestādēm.

Mājsaimniece – persona, kas ir mājsaimnieks vai mājsaimniece un pašlaik nestrādā algotu darbu; arī ja atrodas bērna kopšanas atvaļinājumā.

Bezdarbnieks – persona, kas ir darba spējīgā vecumā un nekur nestrādā.

IENĀKUMU LĪMENIS

Vidējie ienākumi uz vienu ģimenes locekli mēnesī, ieskaitot visus ienākumus (algas, stipendijas, pabalstus, pensijas u.t.t.) pēc nodokļu nomaksas

(07.2016.)

Zemi – līdz €200

Vidēji zemi – no €201 līdz €299

Vidēji – no €300 līdz €359

Vidēji augsti – no €360 līdz €500

Augsti – €501 un vairāk.

(08.2016.)

Zemi – līdz €199

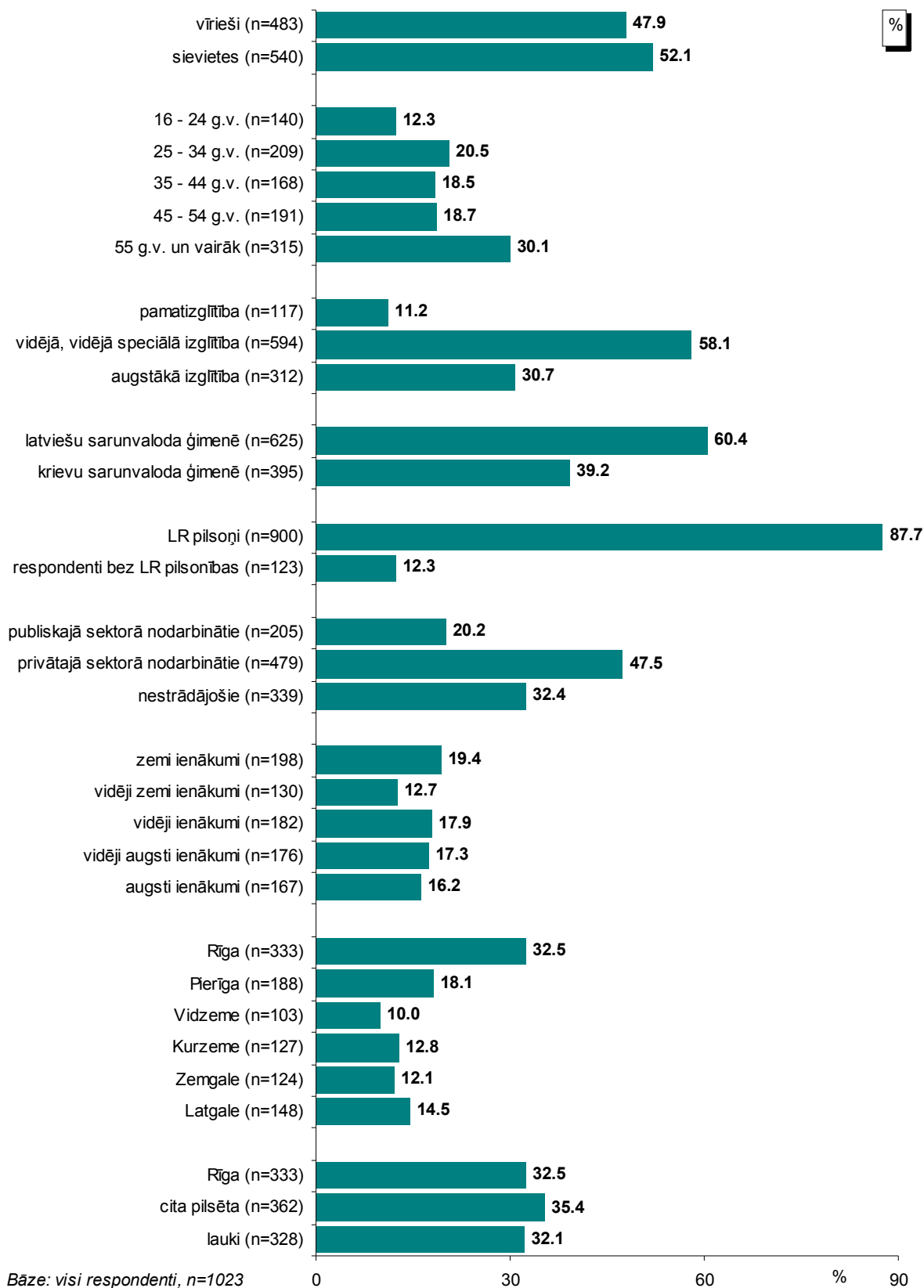
Vidēji zemi – no €200 līdz €259

Vidēji – no €260 līdz €329

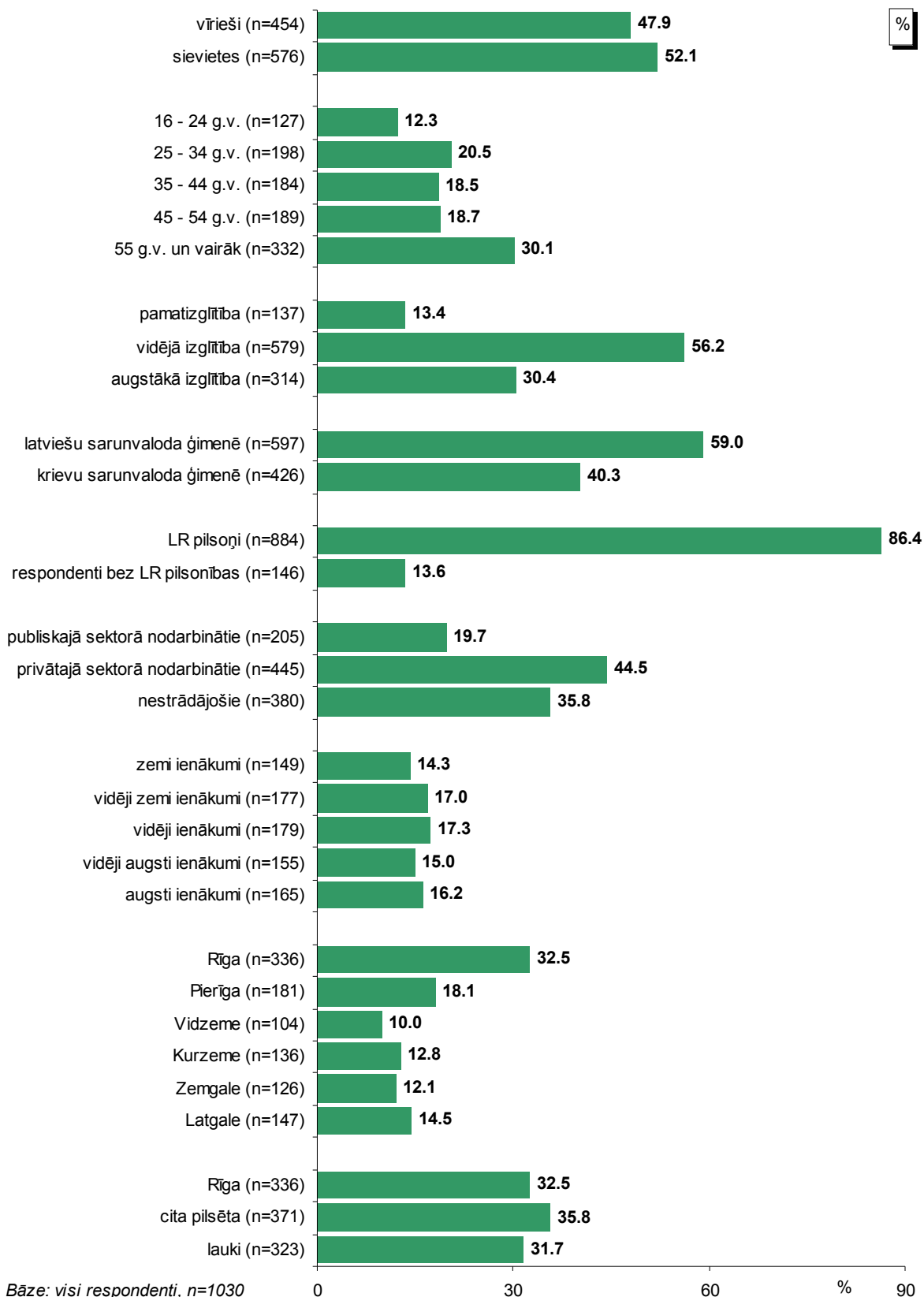
Vidēji augsti – no €330 līdz €499

Augsti – €500 un vairāk.

Respondentu sociāldemogrāfiskais raksturojums (07.2016.)

Respondentu sociāldemogrāfiskais raksturojums (08.2016.)

Statistiskās kļūdas novērtēšanas tabula

Pētījuma rezultātos vienmēr pastāv zināma *statistiskās kļūdas* varbūtība. Analizējot un interpretējot pētījumā iegūtos rezultātus, to vajadzētu ņemt vērā. Tās atšķirības, kuras iekļaujas statistiskās kļūdas robežās jeb ir mazākas par to, var uzskatīt par *nenozīmīgām*.

Statistiskā kļūda tiek aprēķināta pēc sekojošās formulas :

$$SK = q \times \sqrt{\pi \times (100 - \pi) / n}$$

kur :

SK - statistiskā kļūda

q - koeficients, kas pie 95% varbūtības ir vienāds ar 1.96

π - pētījumā iegūtais respondentu atbilžu procentuālais sadalījums

n - respondentu skaits

Lai ērtāk un ātrāk noteiktu statistisko mērījuma kļūdu, ir lietderīgi izmantot statistiskās kļūdas novērtēšanas tabulu.

PĒTĪJUMA REZULTĀTU STATISTISKĀS KĻŪDAS NOVĒRTĒŠANAS TABULA (ar 95 % varbūtību)

Procentuālais atbilžu sadalījums (%)	Respondentu skaits [N] =															
	50	75	100	200	300	400	500	600	700	800	900	1000	1100	1200	1500	2000
1 vai 99	2.8	2.2	1.9	1.4	1.1	1.0	0.9	0.8	0.7	0.7	0.6	0.6	0.6	0.5	0.5	0.4
2 vai 98	3.9	3.2	2.7	1.9	1.6	1.4	1.2	1.1	1.0	1.0	0.9	0.9	0.8	0.8	0.7	0.6
4 vai 96	5.4	4.5	3.8	2.7	2.2	1.9	1.7	1.6	1.5	1.4	1.3	1.2	1.2	1.1	1.0	0.9
6 vai 94	6.6	5.4	4.7	3.3	2.7	2.3	2.0	1.9	1.8	1.7	1.6	1.5	1.4	1.3	1.2	1.0
8 vai 92	7.5	6.1	5.3	3.8	3.1	2.7	2.4	2.2	2.0	1.9	1.8	1.7	1.6	1.5	1.4	1.2
10 vai 90	8.3	6.8	5.9	4.2	3.4	2.9	2.6	2.4	2.2	2.0	2.0	1.9	1.8	1.7	1.5	1.3
12 vai 88	9.0	7.4	6.4	4.5	3.7	3.2	2.9	2.6	2.4	2.3	2.1	2.0	1.9	1.8	1.6	1.4
15 vai 85	9.9	8.0	7.0	5.0	4.0	3.5	3.1	2.9	2.6	2.5	2.3	2.2	2.1	2.0	1.8	1.6
18 vai 82	10.7	8.7	7.5	5.3	4.4	3.8	3.4	3.0	2.9	2.7	2.5	2.4	2.3	2.2	1.9	1.7
20 vai 80	11.1	9.1	7.8	5.5	4.5	3.9	3.5	3.2	3.0	2.8	2.6	2.5	2.4	2.3	2.0	1.8
22 vai 78	11.5	9.4	8.1	5.7	4.7	4.1	3.6	3.3	3.1	2.9	2.7	2.6	2.5	2.4	2.1	1.8
25 vai 75	12.0	9.8	8.5	6.0	4.9	4.2	3.8	3.5	3.2	3.0	2.8	2.7	2.6	2.5	2.2	1.9
28 vai 72	12.5	10.2	8.8	6.2	5.1	4.4	3.9	3.6	3.3	3.1	2.9	2.8	2.7	2.5	2.3	2.0
30 vai 70	12.7	10.4	9.0	6.4	5.2	4.5	4.0	3.7	3.4	3.2	3.0	2.8	2.7	2.6	2.3	2.0
32 vai 68	12.9	10.6	9.1	6.5	5.3	4.6	4.1	3.7	3.5	3.2	3.1	2.9	2.8	2.6	2.4	2.1
35 vai 65	13.2	10.8	9.4	6.6	5.4	4.7	4.2	3.8	3.5	3.3	3.1	3.0	2.8	2.7	2.4	2.1
40 vai 60	13.6	11.1	9.6	6.8	5.5	4.8	4.3	3.9	3.6	3.4	3.2	3.0	2.9	2.8	2.5	2.2
45 vai 55	13.8	11.3	9.8	6.9	5.6	4.9	4.4	4.0	3.7	3.5	3.3	3.1	2.9	2.8	2.5	2.2
50 vai 50	13.9	11.3	9.8	6.9	5.7	4.9	4.4	4.0	3.7	3.5	3.3	3.1	3.0	2.8	2.5	2.2

Lai noteiktu statistisko mērījuma kļūdu, ir jāzina nesvērts respondentu skaits attiecīgajā grupā un rezultāts procentos. Izmantojot šos lielumus, tabulas attiecīgajā iedaļā var atrast statistiskās mērījuma kļūdas robežas + / - procentos ar **95% varbūtību**.

Piemēram, ja pētījuma rezultātā no visiem aptaujātajiem Latvijas iedzīvotājiem (07.2016.: respondentu skaits n=1023; 08.2016.: respondentu skaits n=1030) tiek iegūta mērķa grupa tiek iegūta mērķa grupa 10.0%, kas pauž apstiprinošu attieksmi pret spriedumu vai izteikumu "X", tad ar 95% varbūtību mēs varam teikt, ka statistiskā mērījuma kļūda šeit ir + / - 1.9% robežās. No tā izriet, ka mērķa grupa, kura identificē sevi ar spriedumu vai izteikumu "X", ir no 8.1% līdz 11.9.

Kopsavilkums

2016.gada jūlijā un augustā tika veiktas Latvijas iedzīvotāju vecumā no 16 līdz 74 gadiem aptaujas, kurās respondentiem tika uzdoti dažādi jautājumi par nodokļu sistēmu, valsts budžetu u.c. Jūlija aptaujas ietvaros tika aptaujāti 1023 respondenti, bet augusta aptaujas ietvaros – 1030 respondenti.

Visbiežāk par iemesliem, **kāpēc cilvēki maksā nodokļus**, atzīta nepieciešamība pašiem saņemt pabalstus un vecumdienās - pensiju (66%), kā arī nepieciešamība nodrošināt līdzcilvēkus, kas paši sev nevar nopelnīt iztiku (59%).

Par faktoriem, **kas Latvijā veicina nodokļu nemaksāšanu**, visbiežāk atzīts nodokļu pārāk lielais apjoms (55%), un apstākļi, ka visu nodokļu nomaksas gadījumā uzņēmumi (36%) un iedzīvotāji (33%) nevar izdzīvot.

47% respondentu sev tuviem cilvēkiem ieteiktu nomaksāt visus nodokļus (argumentējot ar iespēju saņemt pensiju (pašiem un līdzcilvēkiem) (28%), saņemt sociālās garantijas (16%) un saņemt pabalstus (15%)), bet 42% ieteiktu maksāt tikai daļu nodokļu un saņemt lielāku summu uz rokas (argumentējot, ka citādi nevar izdzīvot (21%) un pensijas ir mazas un tās var arī nesagaidīt (17%)). Tiesa, par **iztikas avotu vecumdienās** visbiežāk ir atzīta vecuma pensija (65%).

Par galvenajiem faktoriem, kas „loti” ietekmē gatavību **godīgi maksāt visus nodokļus**, respondenti visbiežāk atzina valsts spēju godīgi un taisnīgi sadalīt nodokļos iekasēto naudu (33%), likuma prasības (25%) un VID godīgu izturēšanos pret visiem nodokļu maksātājiem (25%).

21% uzskatīja, ka pašreizējā **Latvijas nodokļu sistēma** pret viņiem un viņu ģimeni ir godīga, bet 12% domā, ka atbildīgo institūciju un amatpersonu lēmumi par to, kā sadalīt iekasētos nodokļus, kopumā ir pareizi.

56% respondentu uzskata, ka **ēnu ekonomika** viņu ģimenei nodara zaudējumu (35% šo zaudējumu uzskata par lielu), bet 29% domā, ka tā viņu ģimenei zaudējumus nenodara. 66% par labāko veidu, kā mazināt ēnu ekonomiku uzskata nodokļu samazināšanu.

Visbiežāk par pilnīgi nepieņemamu iedzīvotāji atzinuši apzinātu zagtu mantu iegādi (70%), braukšanu sabiedriskajā transportā bez biļetes (42%) un apzinātu nepienākošos nodokļu atvieglojumu saņemšanu (42%), bet visretāk (22%) par tādu atzīta mājokļa izīrēšana, neregistrējoties VID un nesamaksājot attiecīgos **nodokļus**.

Vairākumam iedzīvotāju (84%) ir svarīgi, lai **nodokļu sistēma būtu prognozējama** un gandrīz puse (48%) norādīja, ka valdībai iedzīvotājus un uzņēmējus par nodokļu izmaiņām vajadzētu brīdināt vismaz gadu iepriekš.

72% iedzīvotāju atbalsta **progresīvā ienākumu nodokļa ieviešanu Latvijā** (t.sk. 36% to „pilnīgi atbalsta”). 22% uzskata, ka paaugstināta likme būtu jāpiemēro no €1000 (mēnesī uz rokas), 19% - no €1500, 16% - no €2000, bet 7% - no €3000. Gan mazākas summas, gan lielākas summas minēja 9%.

Pētījums: Sabiedriskās domas pētījums par budžeta un finanšu politiku

44% aptaujāto iedzīvotāju atbalsta **nacionāla līmeņa loterijas** ar mērķi iegūt līdzekļus valsts mērogā nozīmīgu, sabiedrību vienojošu un patriotisku noskaņojumu vairojošu mērķu īstenošanai, rīkošanu (par vispiemērotāko mērķi visbiežāk (53%) atzīta līdzekļu vākšana Bērnu slimnīcas fondam) un 38% respondentu paši būtu gatavi piedalīties tajā.

35% respondentu uzskata, ka viņi kopumā **pārzina** Latvijas nodokļu sistēmu. Jāpiebilst, ka 65% atbildēja, ka viņiem ir interese par to, kā veidojas valsts budžets, un tikpat liela interese izrādīta par to, kā sadalās valsts budžeta līdzekļi, tomēr pēdējo trīs gadu laikā par šiem jautājumiem informāciju bija meklējuši attiecīgi tikai 15% un 14% respondentu.

60% respondentu **informāciju par nodokļiem un nodevām** uzskata par sarežģītu, 55% - par neskaidru, pretrunīgu, bet 39% par grūti atrodamu.

Visbiežāk respondenti zina, ka **no veikto sociālo apdrošināšanas iemaksu lieluma** ir atkarīgs vecuma pensijas (87%), bezdarbnieka pabalsta (66%) un slimības pabalsta (65%) apjoms.

42% zina, ka ieņēmumi no nekustamā īpašuma nodokļa nonāk tikai **pašvaldības budžetā**. 33% zināja, ka ieņēmumi no iedzīvotāju ienākumu nodokļa nonāk gan valsts, gan pašvaldības budžetā, bet 68% - ka ienākumi no pievienotās vērtības nodokļiem nonāk tikai **valsts budžetā**.

To, ka **no darbaspēka nodokļiem** tiek piemērots atvieglojums par nepilngadīgu bērnu, un to, ka tiek piemērots neapliekamais minimums par pašu, zināja 61%.

2016. gada augustā **Valsts ieņēmumu dienestam** uzticējās 27%, bet neuzticējās 59% respondentu.

Pēdējo trīs gadu laikā pārmaksātos nodokļus par **attaisnotajiem izdevumiem** esot atprasījuši 47% respondentu. Visbiežāk (42%) tas neesot darīts tāpēc, ka šādu attaisnoto izdevumu neesot. Tiesa, 9% nezināja, kā to var izdarīt un 7% neesot zinājuši par šādu iespēju.

1. Uzskati par nodokļu maksāšanu

2016.gada jūlijā/augustā veiktajās Latvijas iedzīvotāju aptaujās respondentiem lūdza paust viedokli par nodokļu maksāšanu un nemaksāšanu, kā arī par aspektiem, kas saistīti ar ēnu ekonomiku.

Saskaņā ar aptaujas datiem par iemesliem, **kāpēc cilvēki maksā nodokļus**, visbiežāk atzīta nepieciešamība pašiem saņemt pabalstus un vecumdienās - pensiju (66%), kā arī nepieciešamība nodrošināt līdzcilvēkus, kas paši sev nevar nopelnīt iztiku (59%). Uzskatu, ka maksāt nodokļus cilvēkus mudina apziņa, ka nodokļu nauda tiek iztērēta valstij svarīgu funkciju veikšanai, pauda 38% aptaujas dalībnieku. Salīdzinoši retāk respondenti norādīja, ka cilvēki maksā nodokļus tāpēc, ka uzskata, ka likumi ir jāievēro (25%), tāpēc, ka nav iespēju izvairīties no nodokļu nomaksas par savu algu/ ienākumiem (23%) vai arī tāpēc, ka viņiem ir bail, ka attiecīgās iestādes (piem., VID) pieķers, sodīs (20%). Aptuveni katrs desmitais pētījuma dalībnieks uzskatīja, ka cilvēki maksā nodokļus tāpēc, ka maksāt nodokļus ir savas valsts patriota pienākums (9%) un tāpēc, ka izvairīties no nodokļu nomaksas, shēmot ir sarežģīti (9%).

Lūgti norādīt, kādi, viņuprāt, ir trīs **nozīmīgākie faktori, kas Latvijā veicina nodokļu nemaksāšanu**, visbiežāk respondenti atbildēja, ka nodokļi ir pārāk lieli (55%). Retāk pausts uzskats, ka daudziem uzņēmumiem iet grūti, ja nomaksā visus nodokļus, tie nevar izdzīvot (36%), ka cilvēku ienākumi/ algas tāpat ir zemas, ja nomaksātu visus nodokļus, nevarētu izdzīvot (33%), ka nodokļos iekasētā nauda tiek izšķiesta, tērēta nelietderīgi (31%), ka nodokļi nav godīgi (31%) un ka no valsts tiek maz saņemts pretī (26%). Viedokli, ka nodokļu nemaksāšanu veicina tas, ka daudzi cilvēki pēc savas dabas ir negodīgi, pauda 14%, bet 12% uzskatīja, ka to veicina cilvēku dusmas uz valsti, nevēlēšanās tai maksāt, uzturēt. To, ka nodokļu nemaksāšanu veicina sabiedrības iecietīgā attieksme, norādīja 10%, bet 6% uzskatīja, ka nodokļi netiek maksāti, jo nav īpaši liela riska tikt pieķertam un sodītam.

Jāatzīmē, ka pētījuma dalībniekiem lūdza izteikties par hipotētisku situāciju saistībā ar nodokļu nomaksu: **ko viņi ieteiktu darīt, ja** kāds viņu draugs vai ģimenes loceklis stātos darbā un viņam/ai **piedāvātu** izvēlēties, vai maksāt visus nodokļus un saņemt mazāku algu „uz rokas”, vai arī **maksāt tikai daļu nodokļu** un saņemt lielāku naudas summu „uz rokas”. Jāpiebilst, ka respondentiem lūdza arī paskaidrot savu lēmumu (šis bija t.s. atvērtais jautājums – respondentiem netika piedāvāti atbilžu varianti, bet viņiem pašiem lūdza noformulēt savas atbildes, kas vēlāk – datu apstrādes gaitā – tika apkopotas lielākās grupās).

Apkopojot pētījuma datus, jāsecina, ka 47% respondentu uzskata, ka labāk ir nomaksāt visus nodokļus. Jāpiebilst, ka visbiežāk šādu viedokli respondenti pamatoja ar to, ka tā viņiem būs iespēja gan pašiem saņemt pensiju, gan arī citiem cilvēkiem saņemt savas pensijas (28%), saņemt sociālās garantijas (16%) un saņemt pabalstus (15%).

Pētījums: Sabiedriskās domas pētījums par budžeta un finanšu politiku

Viedokli, ka labāk būtu maksāt daļu nodokļu un saņemt lielāku summu, pauda 42% pētījuma dalībnieku, visbiežāk savu nostāju pamatojot ar viedokli, ka citādi izdzīvot nevar (ir jāēd, jāmaksā rēķini) (21%), pensijas ir mazas un tās var arī nesagaidīt (17%), kā arī pārmeta, ka valsts nelietderīgi, nesaprotami tērē nodokļus (15%).

Biežāk nekā caurmērā to, ka labāk ir nomaksāt visus nodokļus un saņemt mazāk naudas „uz rokas”, norādīja sievietes, respondenti, kuriem ir 55 gadi un vairāk, aptaujātie ar augstāko izglītību, iedzīvotāji, kuru galvenā sarunvaloda ģimenē ir latviešu, publiskajā sektorā nodarbinātie, kā arī pētījuma dalībnieki ar vidēji augstiem vai augstiem ienākumiem.

Savukārt maksāt daļu nodokļu un saņemt lielāku summu „uz rokas” biežāk nekā caurmērā ieteiktu vīrieši, iedzīvotāji vecumā no 25 līdz 44 gadiem, aptaujātie ar pamata vai vidējo izglītību, respondenti bez LR pilsonības, privātajā sektorā strādājošie, pētījuma dalībnieki ar zemiem ienākumiem, kā arī Zemgalē dzīvojošie.

Saistībā ar iedzīvotāju **paļaušanos uz sociālajām garantijām**, kas ir atkarīgas no nodokļu nomaksas, aptaujas dalībniekiem lūdza nosaukt divus iztikas avotus, uz kuriem, domājot par vecumdienām, viņi paļaujas visvairāk. Jāatzīmē, ka visbiežāk respondenti nosauca vecuma pensiju (65%). Uz saviem uzkrājumiem paļaujas 37%, uz ģimenes atbalstu – 27%, uz savu uzņēmējdarbību, ienākumiem no īpašumiem – 13%, bet uz ienākumiem no pensiju 3.līmeņa – 11%. Jāpiebilst, ka no respondentiem vecumā līdz 62 gadiem (neieskaitot) 59% norādīja, ka paļaujas uz vecuma pensiju, 40% minēja savus uzkrājumus, 28% - ģimenes atbalstu, 15% - savu uzņēmējdarbību, ienākumus no īpašumiem, bet 12% - ienākumus no pensiju 3.līmeņa.

Aptaujas ietvaros respondentus lūdza novērtēt **dažādu faktoru ietekmi uz viņu vēlmi godīgi maksāt visus nodokļus**. Visbiežāk (69%) respondenti atzina, ka ietekme (atbildes „*loti ietekmē*” un „*drīzāk ietekmē*”) būtu tam, ka valsts spētu godīgi un taisnīgi sadalīt nodokļos iekasēto naudu (t.sk. „*loti ietekmē*” – 33%). Tikai nedaudz retāk (66%) par nozīmīgu faktoru atzīts tas, ka nodokļu nomaksu prasa likumi (t.sk. „*loti ietekmē*” – 25%). 60% aptaujas dalībnieku norādīja, ka nodokļu nomaksu ietekmē tas, vai VID pret visiem nodokļu maksātājiem izturas godīgi (t.sk. „*loti ietekmē*” – 25%), tikpat bieži norādīts, ka ietekme ir bažām, ka cilvēks tiks sodīts, ja nodokļi nebūs nomaksāti (t.sk. „*loti ietekmē*” – 22%). 56% par ietekmējošo faktoru uzskatīja nevēlēšanos, lai viņu vārds parādās publiski pieejamā nodokļu parādnieku sarakstā (t.sk. „*loti ietekmē*” – 21%), 53% - bažas, ka VID pārbaudīs (t.sk. „*loti ietekmē*” – 18%), 50% uzskatīja, ka nodokļu nomaksu ietekmē tas, vai VID no citiem avotiem var iegūt ziņas par viņu reālajiem ienākumiem (t.sk. „*loti ietekmē*” – 14%), 44% minēja, ka nodokļu nomaksu ietekmē tas, vai citi nodokļu maksātāji godīgi deklarē un maksā nodokļus (t.sk. „*loti ietekmē*” – 13%), bet 41% atzina, ka nodokļus maksāt viņus mudinātu patriotisma jūtas (t.sk. „*loti ietekmē*” – 12%).

Jāatzīmē, ka tikai piektā daļa aptaujāto uzskatīja, ka pašreizējā Latvijas nodokļu sistēma pret viņiem un viņu ģimeni ir godīga (21%, t.sk. tikai 3% tam „*pilnīgi piekrita*”) un vēl retāk

Pētījums: Sabiedriskās domas pētījums par budžeta un finanšu politiku

tika atzīts, ka atbildīgo institūciju un amatpersonu lēmumi par to, kā sadalīt iekasētos nodokļus, kopumā ir pareizi (12%, t.sk. tikai 1% tam „pilnīgi piekrita”).

Nedaudz detalizētāk tika izpētīta iedzīvotāju **attieksme pret ēnu ekonomiku**. Vērtējot ēnu ekonomikas atstāto iespaidu uz viņu ģimeni, 35% respondentu norādīja, ka ēnu ekonomika, viņuprāt, viņu ģimenei nodara lielu zaudējumu. To, ka ēnu ekonomika nodara nelielu zaudējumu, atzīmēja 21%, bet uzskatu, ka tā zaudējumus ģimenei nenodara, puda 29%.

Biežāk nekā caurmērā to, ka ēnu ekonomika viņu ģimenei nodara zaudējumu (lielu vai nelielu), norādīja respondenti, kuriem ir 45 gadi un vairāk, aptaujātie ar augstāko izglītību, publiskajā sektorā nodarbinātie, pētījuma dalībnieki ar vidēji augstiem vai augstiem ienākumiem, kā arī Pierīgas iedzīvotāji.

Savukārt uzskatu, ka ēnu ekonomika zaudējumus nenodara, biežāk nekā caurmērā puda vīrieši, respondenti vecumā no 16 līdz 44 gadiem, aptaujātie ar pamatzglītību, privātajā sektorā strādājošie, pētījuma dalībnieki ar zemiem ienākumiem, Vidzemē un Kurzemē dzīvojošie, kā arī lauku apvidu iedzīvotāji.

Lūgti novērtēt priekšlikumus, **kā mazināt ēnu ekonomiku**, visbiežāk respondenti atzīmēja, ka vajadzētu samazināt nodokļus (66%). Uzskatu, ka ir jāveic stingrākas pārbaudes attiecībā uz nelegālo nodarbinātību, puda 41%, bet 38% aicināja stingrāk kontrolēt nodokļu nomaksu. Priekšlikumu mazināt administratīvo slogu atbalstīja 23% un tikpat bieži atbalstīta ideja skaidrot nodokļu maksāšanas nepieciešamību (23%). Retāk norādīts, ka vajadzētu paaugstināt VID darbinieku atalgojumu (4%), noteikt VID uzdevumu – par katru cenu iekasēt noteiktu summu no IKP (4%) vai paaugstināt VID vadītāja atalgojumu (1%).

Vērtējot dažādas rīcības, kas saistītas ar **izvairīšanos no nodokļiem**, 37% respondentu norādīja, ka pieņemami (atbildes „pilnīgi pieņemama/ attaisnojama” un „drīzāk ir pieņemama/ attaisnojama”) būtu izīrēt mājokli, neregistrējoties Valsts ieņēmumu dienestā, un nemaksāt par izīrēšanu nodokļus (par nepieņemamu („pilnīgi nav pieņemama/ attaisnojama” un „drīzāk nav nepieņemama/ attaisnojama”) rīcību to uzskatīja 50%). Uzskatu, ka var par ārzemēs pirktām mantām nesamaksāt attiecīgās muitas nodevas, puda 34% (nepieņemami: 51%). Pakalpojumu saņemšanu, zinot, ka par tiem netiek maksāti nodokļi, par pieņemamu uzskatīja 31% (nepieņemami: 57%), likumu nepilnību izmantošanu, lai nodokļos maksātu mazāku summu – 30% (nepieņemami: 60%), apzinātu kontrabandas preču iegādi par pieņemamu atzina 29% (nepieņemami: 63%), apzinātu viltotu mantu iegādi – 27% (nepieņemami: 59%), braukšanu sabiedriskajā transportā bez derīgas biļetes ("pa zaķi") – 22% (nepieņemami: 75%), lielāku uzņēmuma izmaksu uzrādīšanu, lai samazinātu summu, par kuru ir jāmaksā nodokļi – 21% (nepieņemami: 61%), apzinātu nodokļu (vai daļu nodokļu) nemaksāšanu – 19% (nepieņemami: 76%),

Pētījums: Sabiedriskās domas pētījums par budžeta un finanšu politiku

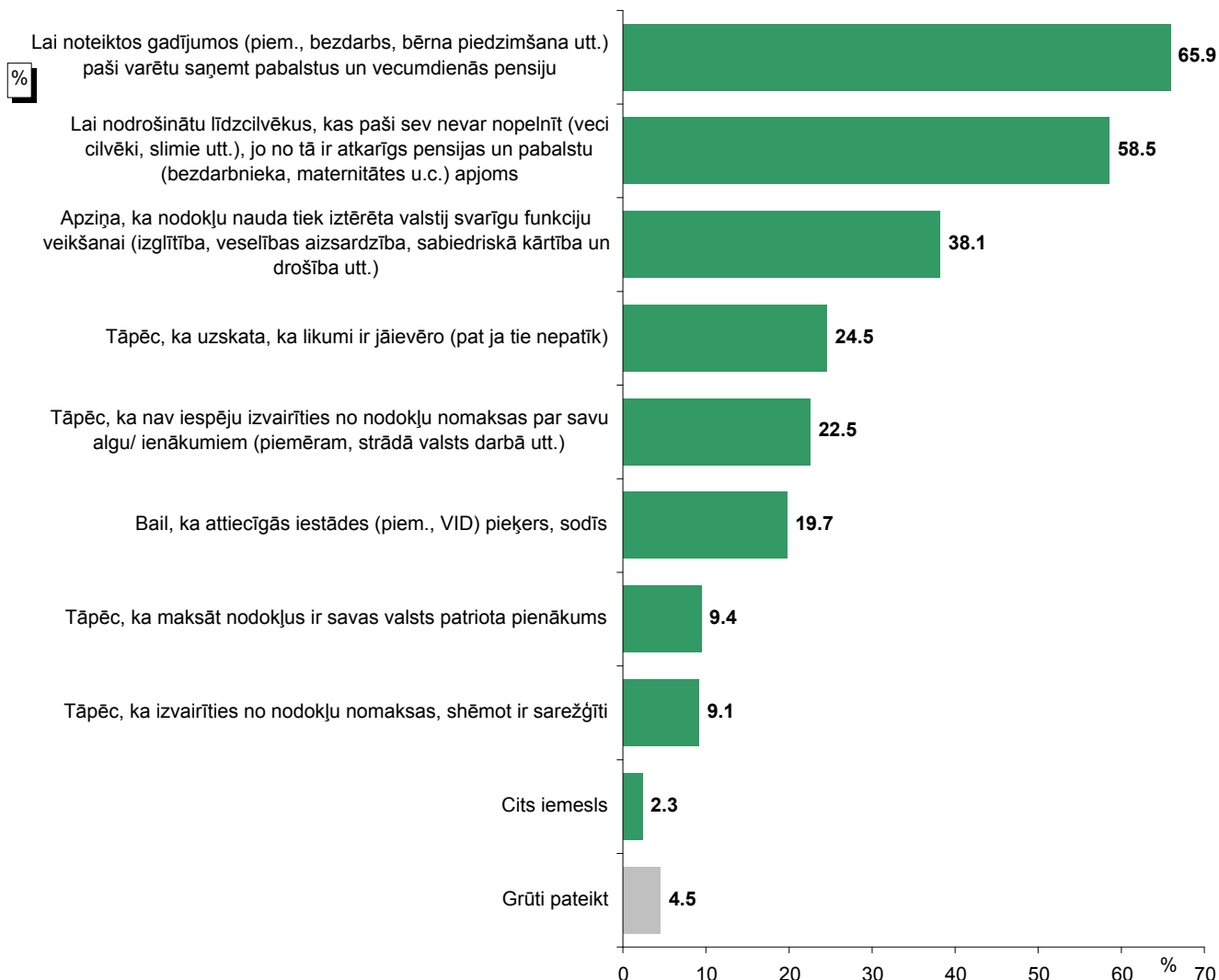
apzinātu nodokļu atvieglojumu, kuri nepienākas, saņemšanu – 14% (nepieņemami: 77%), bet zagtu mantu pirkšanu – 5% (nepieņemami: 91%).

Kopumā 84% respondentu atbildēja, ka viņiem ir ļoti svarīgi (atbildes „pilnīgi piekrītu” un „drīzāk piekrītu”), lai **nodokļu sistēma būtu prognozējama** (t.sk. 47% tam „pilnīgi piekrita”). Saskaņā ar aptaujas datiem gandrīz puse (48%) respondentu atbildēja, ka valdībai vajadzētu informēt iedzīvotājus un uzņēmējus par nodokļu izmaiņām vismaz gadu iepriekš. To, ka brīdināt vajadzētu vismaz sešus mēnešus iepriekš, atzīmēja 31%. Uzskatu, ka informēt iedzīvotājus par nodokļu izmaiņām vajadzētu vismaz trīs mēnešus iepriekš, pauda 10%, bet to, ka jāinformē vismaz mēnesi iepriekš, norādīja 3%.

1. Uzskati par nodokļu maksāšanu

Nodokļu maksāšanas iemesli

"Nereti tiek runāts, ka Latvijā daudzi cilvēki un uzņēmumi nemaksā nodokļus vai nedara to pilnā apjomā. Šajā sarakstā ir uzskaitīti dažādi cilvēku nosauktie iemesli, kāpēc, viņuprāt, cilvēki Latvijā maksā nodokļus. Lūdzu, norādiet 3 iemeslus, kuri, Jūsuprāt, ir paši nozīmīgākie kāpēc cilvēki Latvijā maksā nodokļus?"

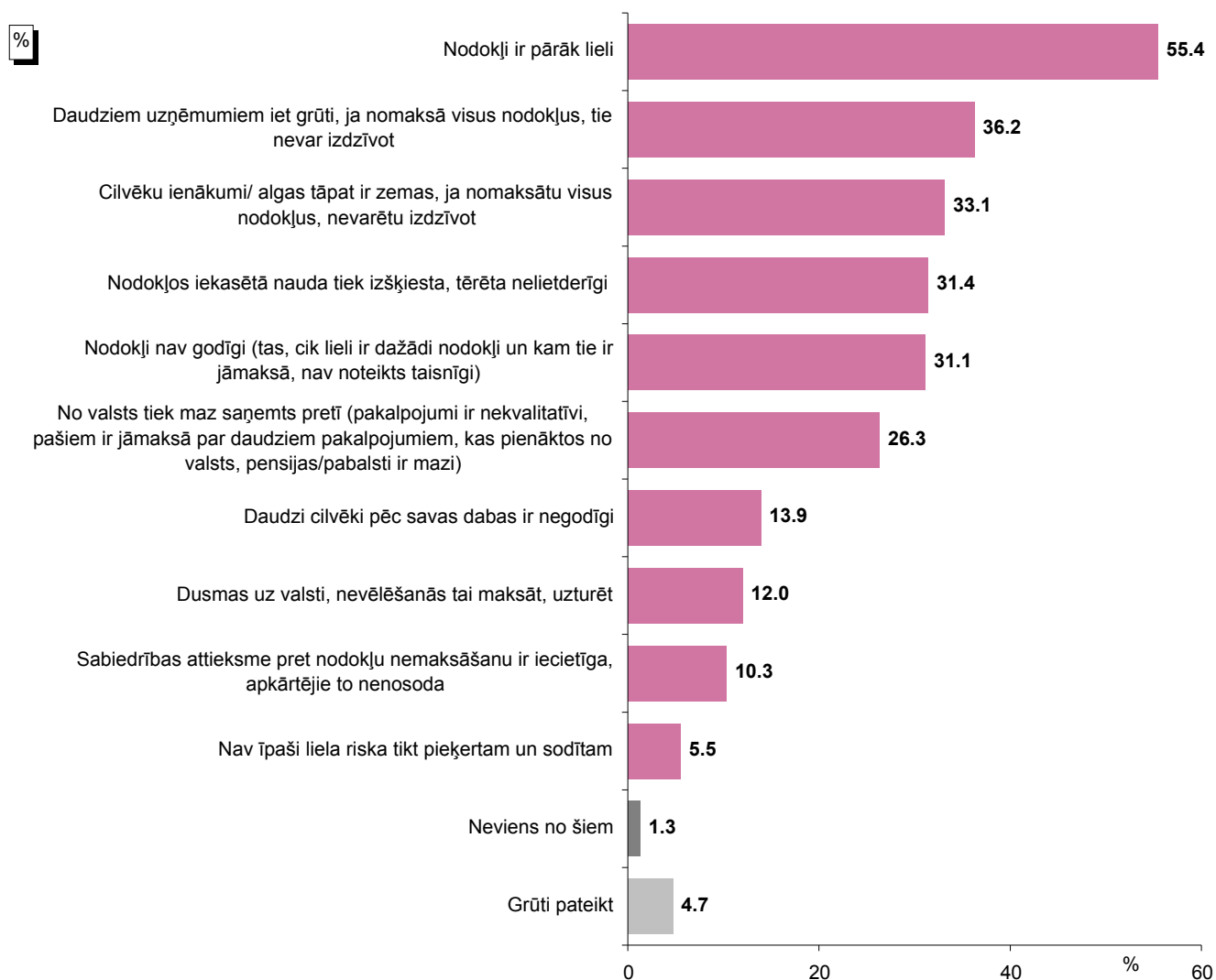

Bāze: visi respondenti, n=1023

*Tā kā katrs respondents varēja atzīmēt vairāk nekā vienu atbildi, kopējā atbilžu summa pārsniedz 100%.

Nodokļu nemaksāšanas iemesli

"Kuri no šiem, Jūsaprāt, ir 3 paši nozīmīgākie faktori, kas Latvijā veicina nodokļu nemaksāšanu?"

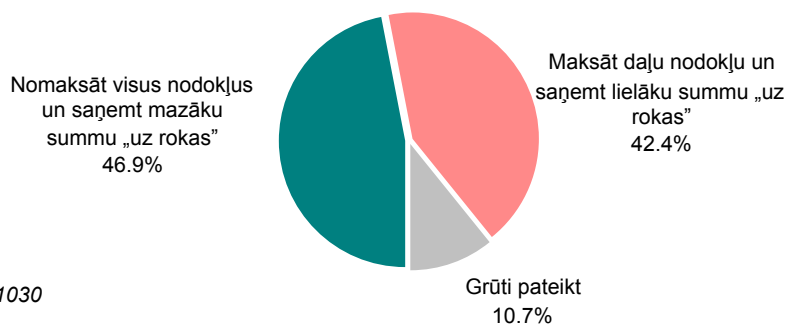

Bāze: visi respondenti, n=1023

*Tā kā katrs respondents varēja atzīmēt vairāk nekā vienu atbildi, kopējā atbilžu summa pārsniedz 100%.

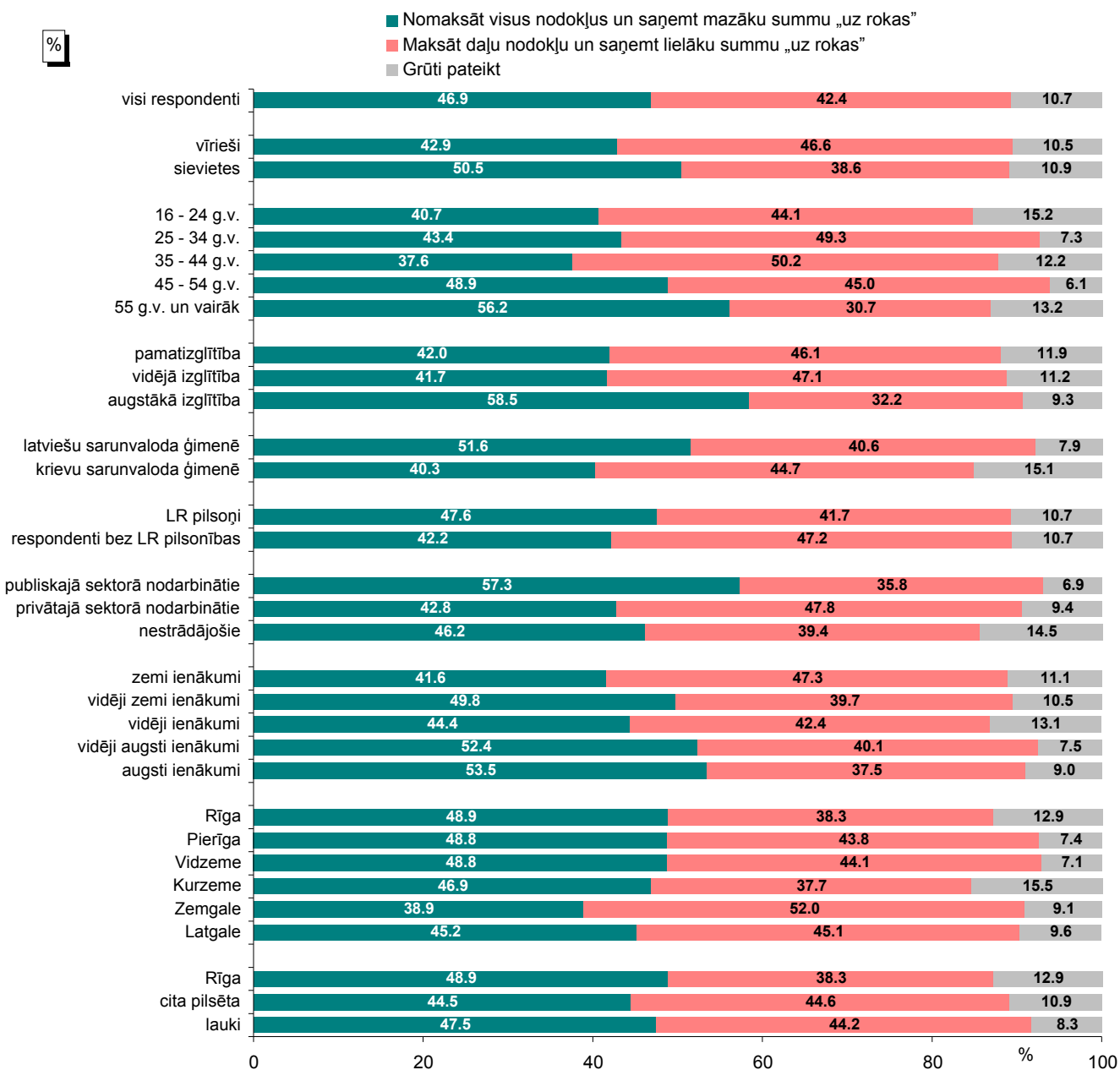
Pilnīga nodokļu nomaksa vai lielāka summa "uz rokas"

"Gadījumā, ja kāds Jūsu draugs vai ģimenes loceklis stātos darbā un viņam/ai piedāvātu izvēlēties, vai maksāt visus nodokļus un saņemt mazāku algu "uz rokas", vai arī maksāt tikai daļu nodokļu un saņemt lielāku naudas summu "uz rokas", ko Jūs ieteiktu?"

Bāze: visi respondenti, n=1030

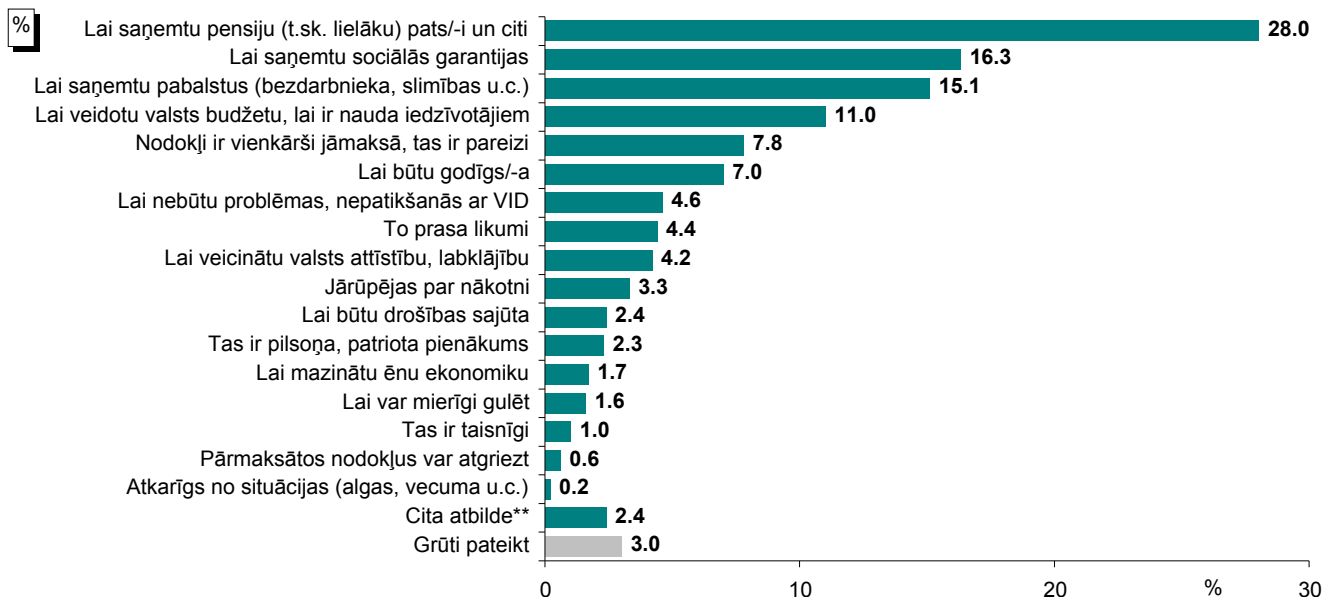
SOCIĀLDEMOGRĀFISKO GRUPU ATBILŽU SADALĪJUMS

Bāzes: skatīt respondentu sociāldemogrāfisko profilu 7.lpp.

Pētījums: Sabiedriskās domas pētījums par budžeta un finanšu politiku

"Lūdzu, paskaidrojiet savu pozīciju iepriekšējā jautājumā – kāpēc Jūs ieteiktu nomaksāt visus nodokļus un saņemt mazāku summu „uz rokas”?"

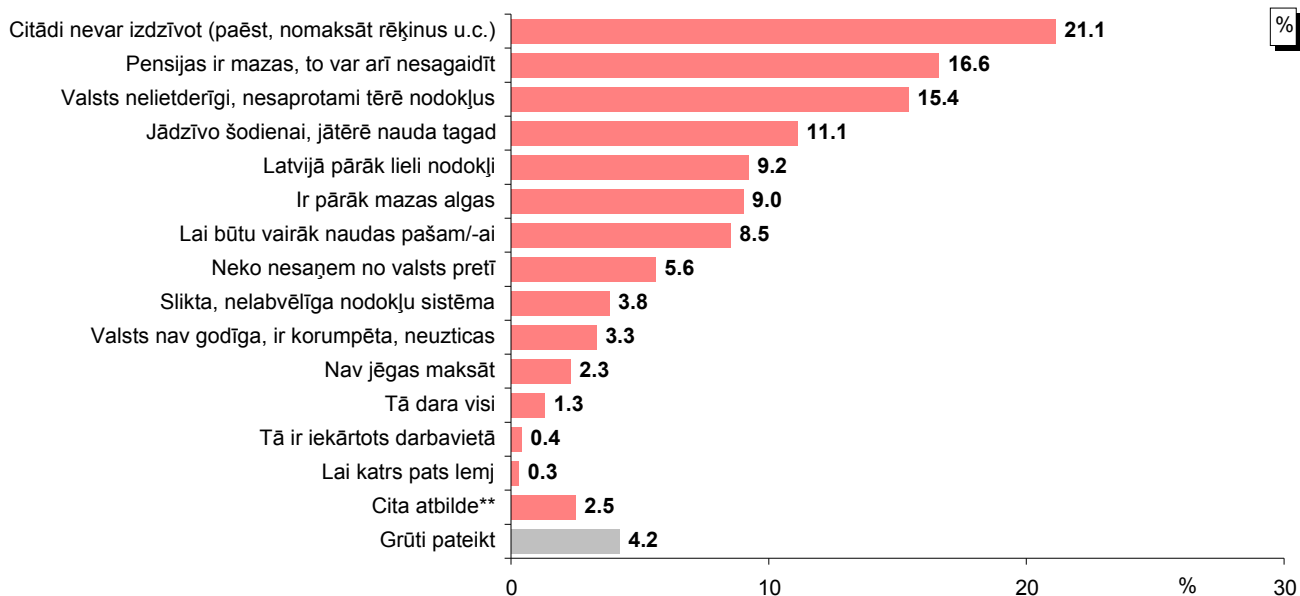

Bāze: respondenti, kuri ieteiktu nomaksāt visus nodokļus un saņemt mazāku summu „uz rokas”, n=486

*Tā kā katrs respondents varēja atzīmēt vairāk nekā vienu atbildi, kopējā atbilžu summa pārsniedz 100%.

**Kategorijā "Cita atbilde" ietilpst: "algai ir jābūt lielākai, minimālā alga nav domāta ģimenes uzturēšanai" (minēts 1 reizi); "citādi viņš būs zaudētājs" (minēts 1 reizi); "ir divas lietas, no kā nevar izvairīties - nāve un nodokļi" (minēts 1 reizi); "ir teikts: "Dod ņēzaram to, kas ņēzaram pienākas, un Dievam to, kas Dievam pienākas!" (minēts 1 reizi); "jāsāk līdzināties eiropiešu attieksmei pret nodokļu maksāšanu" (minēts 1 reizi); "lai cilvēki kļūtu apzinīgāki" (minēts 1 reizi); "lai saprot vai mēģina saprast, ka ir arī tādi, kā mēs ar vīru" (minēts 1 reizi); "lai varētu izdzīvot" (minēts 1 reizi); "pelnu pietiekami, lai neblēdītos" (minēts 1 reizi); "Rīgā maksāt ir godīgi, bet perifērijā, piemēram, Valkā, vidējā alga ir 300 eiro, bet ziemā par dzīvokli jāmaksā 200 eiro, tur vajadzētu uz rokām vairāk" (minēts 1 reizi); "tāpēc, ka strādāju valsts pašvaldības iestādē, līdz ar to nav citu iespēju" (minēts 1 reizi); "tāpēc, ka valsts mūs visu laiku apkrāpj" (minēts 1 reizi).

"Lūdzu, paskaidrojiet savu pozīciju iepriekšējā jautājumā – kāpēc Jūs ieteiktu maksāt daļu nodokļu un saņemt lielāku summu „uz rokas”?"

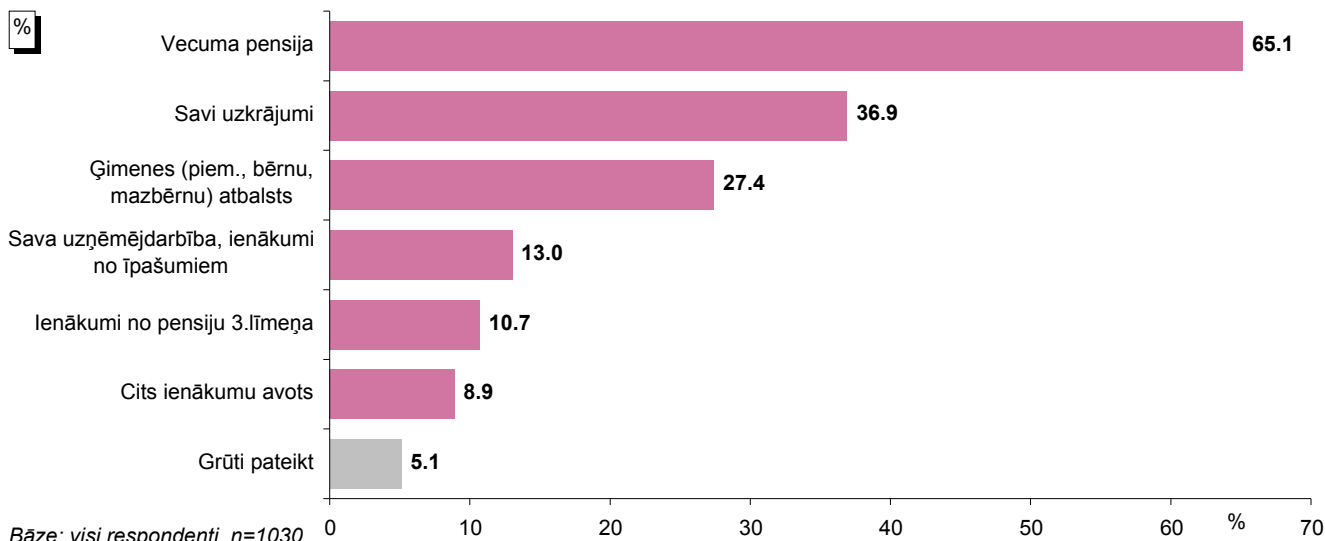
Bāze: respondenti, kuri ieteiktu maksāt daļu nodokļu un saņemt lielāku summu „uz rokas”, n=431

*Tā kā katrs respondents varēja atzīmēt vairāk nekā vienu atbildi, kopējā atbilžu summa pārsniedz 100%.

**Kategorijā "Cita atbilde" ietilpst: "ekonomiskā sistēma nestabila valstī" (minēts 1 reizi); "ja maksāšu visus nodokļus, mans bizness izputēs" (minēts 1 reizi); "jo tā ir izdevīgāk jebkurā gadījumā, jo valsts tāpat atgūs savu daļu (jo tērējot maksāju PVN)" (minēts 1 reizi); "kam patīk maksāt nodokļus, nevienam" (minēts 1 reizi); "lai draugam vai ģimenes loceklim ieguvums būtu lielāks nekā valstij" (minēts 1 reizi); "lai tā nauda neaiziet ierēdņu kabatās" (minēts 1 reizi); "Latvijas politika neprognozējama" (minēts 1 reizi); "pērkot preces veikalā jau samaksāju 21% PVN" (minēts 1 reizi); "sociālā sistēma sagrūs, tāpēc nav reāli maksāt" (minēts 1 reizi); "tiek uzlikti vienkāršam cilvēkam sodi pat par likumu nezināšanu" (minēts 1 reizi); "valstī tā kā tā neredz izaugsmi" (minēts 1 reizi).

Svarīgākie ienākumu avoti, lai iztiktu vecumdienās

"Domājot par iztiku vecumdienās, kas ir tie 2 ienākumu avoti, uz ko Jūs paļaujaties visvairāk?"

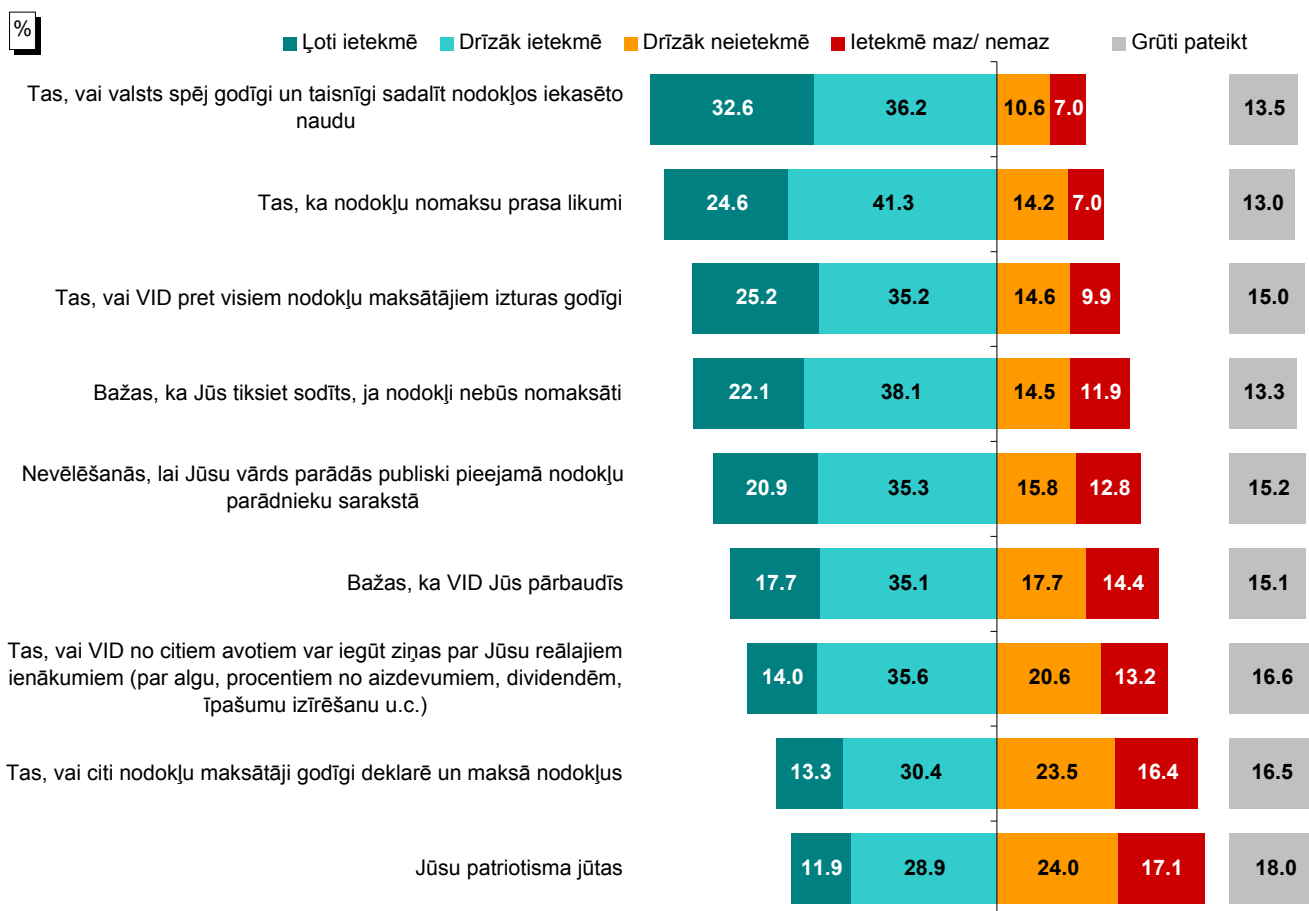

Bāze: visi respondenti, n=1030

*Tā kā katrs respondents varēja atzīmēt vairāk nekā vienu atbildi, kopējā atbilžu summa pārsniedz 100%.

Motivācija maksāt nodokļus

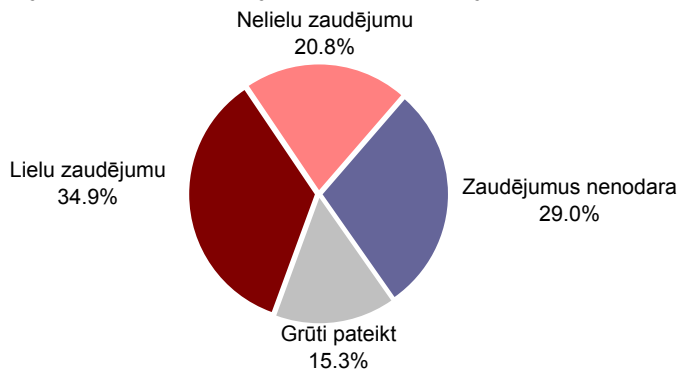
"Tagad es gribētu saprast, kas Jūs personiski motivē (vai motivētu) maksāt nodokļus. Lūdzu, novērtējiet, cik liela ietekme ir katram no šiem faktoriem uz to, lai Jūs godīgi maksātu visus nodokļus (t.i., vai tad, ja tā būtu patiesība, Jūs nodokļus maksātu labprātāk, bet, ja nebūtu – censtos no tiem izvairīties)."

Bāze: visi respondenti, n=1023

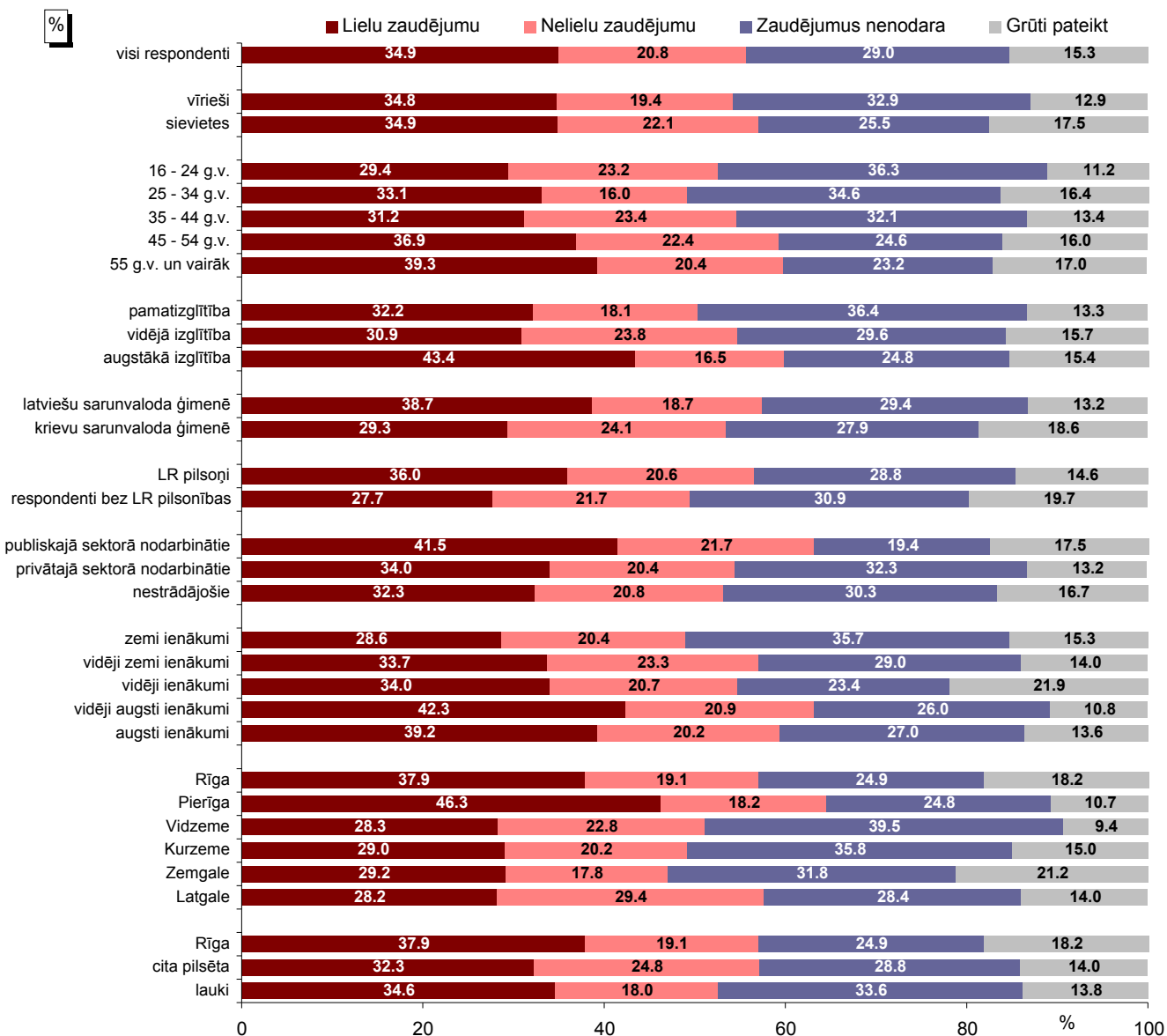
Ēnu ekonomikas iespaids uz ģimeni

"Par ēnu ekonomiku (t.sk. nelegālā nodarbinātība, kontrabandas preces, neregistrētā saimnieciskā darbība, krāpšanās ar nodokļiem) tiek izteikti dažādi viedokļi. Vieni uzskata, ka tā nodara zaudējumus ne tikai sabiedrībai kopumā, bet arī katram cilvēkam atsevišķi, bet citi uzskata, ka no ēnu ekonomikas zaudējumi katram atsevišķam cilvēkam ir nelieli vai arī tādu nav vispār. Kā Jūs domājat, kādu iespaidu ēnu ekonomika atstāj uz Jums, Jūsu ģimeni: vai tā nodara lielu zaudējumu, nelielu zaudējumu vai arī zaudējumus nenodara?"

Bāze: visi respondenti, n=1030

SOCIĀLDEMOGRĀFISKO GRUPU ATBILŽU SADALĪJUMS

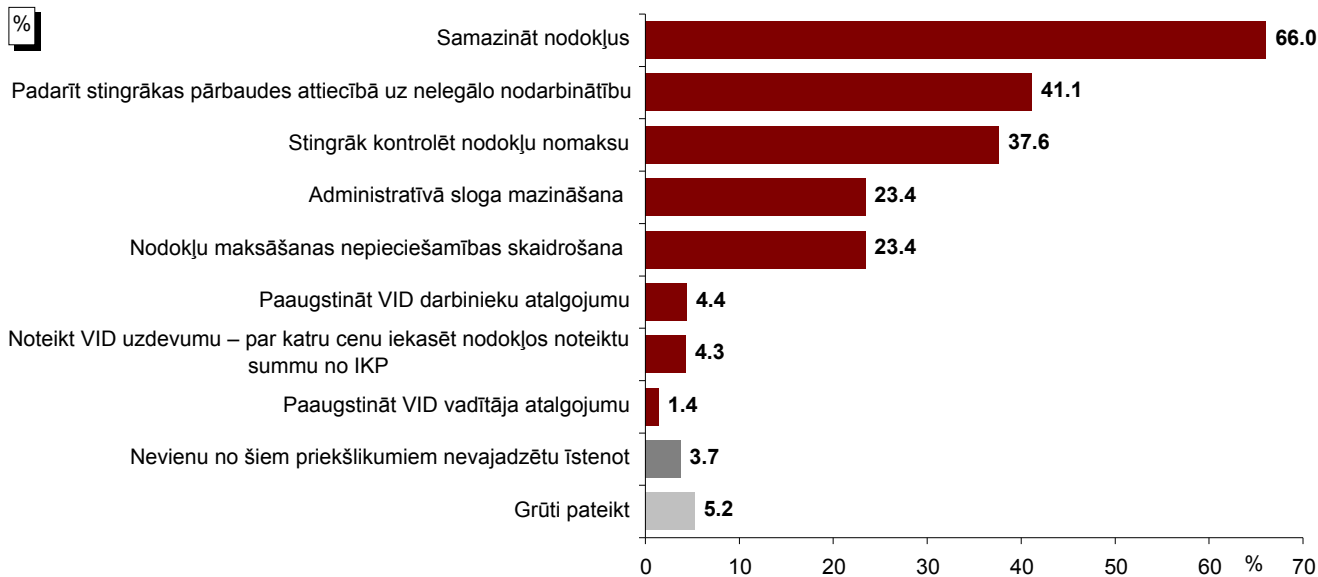

Bāzes: skatīt respondentu sociāldemogrāfisko profilu 7.lpp.

Pētījums: Sabiedriskās domas pētījums par budžeta un finanšu politiku

Ēnu ekonomikas mazināšana

"Ir izteikti dažādi priekšlikumi, kā mazināt ēnu ekonomiku. Kurus no tiem, Jūsuprāt, vajadzētu īstenot pirmām kārtām?"

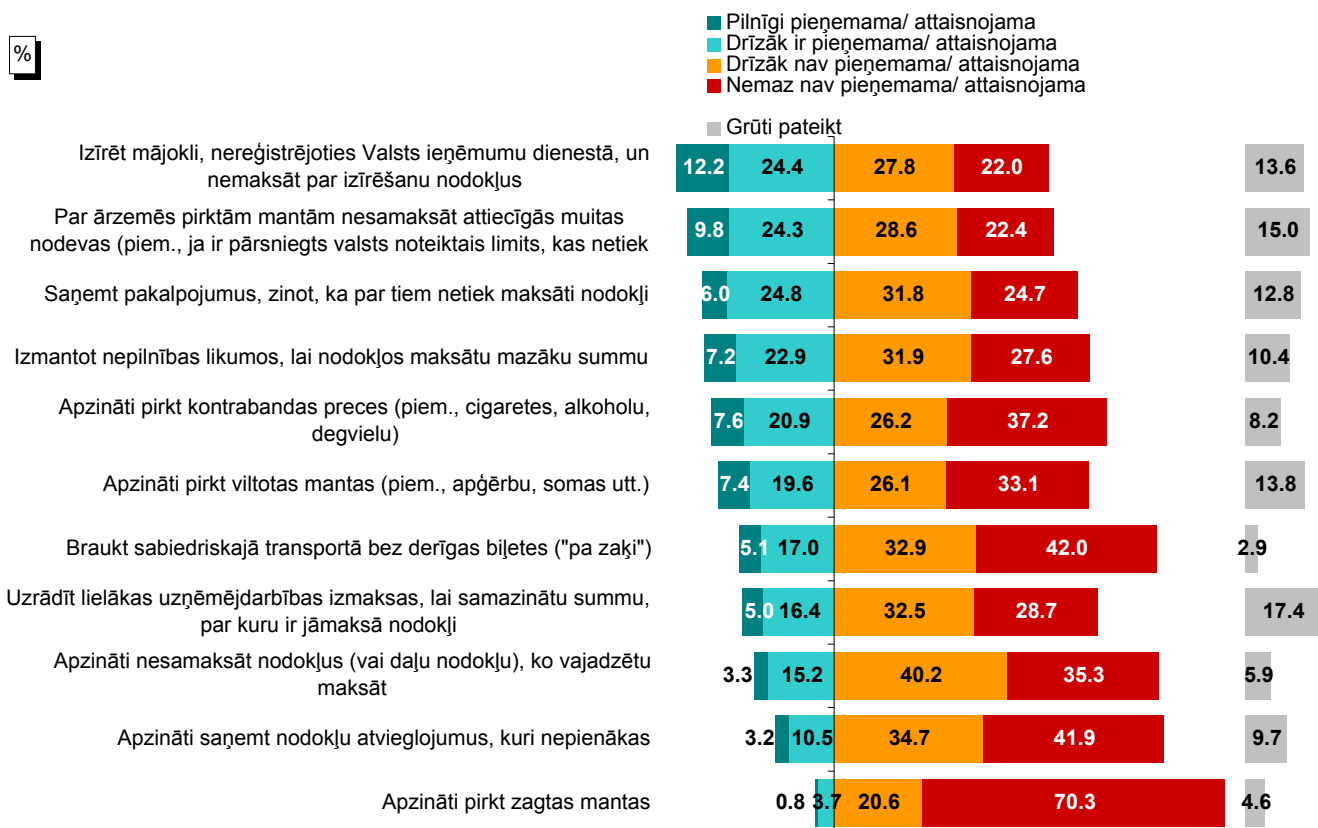

Bāze: visi respondenti, n=1030

*Tā kā katrs respondents varēja atzīmēt vairāk nekā vienu atbildi, kopējā atbilžu summa pārsniedz 100%.

Uzskati par attaisnojāmām rīcībām saistībā ar nodokļu nomaksu

"Par katru no šīm rīcībām, ko es nolāsīšu, vai Jūs varētu pateikt, cik lielā mērā Jums tā šķiet pieņemama/attaisnojama!"

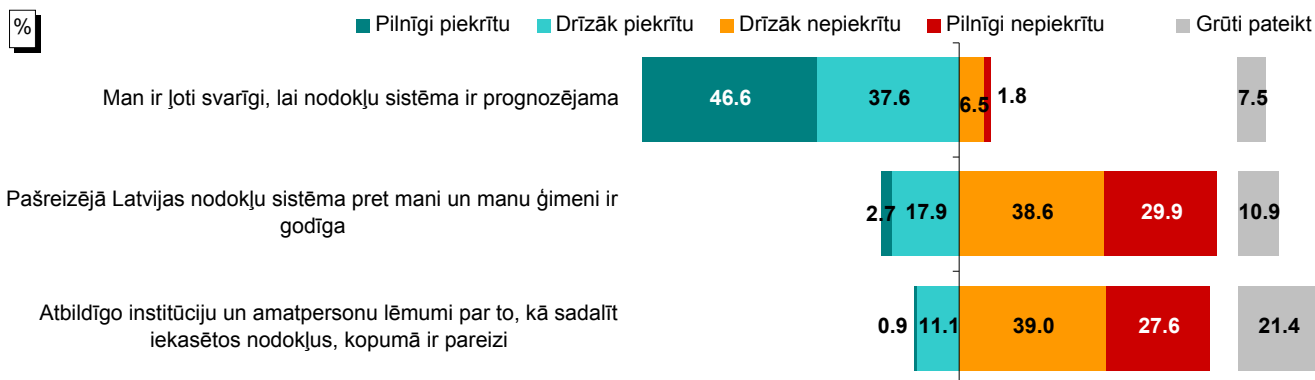

Bāze: visi respondenti, n=1023

Pētījums: Sabiedriskās domas pētījums par budžeta un finanšu politiku

Uzskati par nodokļu sistēmu

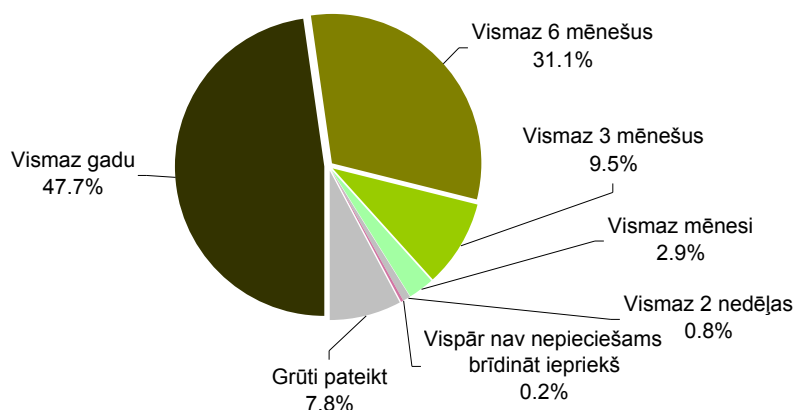
"Vispārīgi runājot, cik lielā mērā Jūs piekrītat vai nepiekrītat šādiem apgalvojumiem: pilnīgi piekrītat, drīzāk piekrītat, drīzāk nepiekrītat vai pilnīgi nepiekrītat?"

Bāze: visi respondenti, n=1030

Uzskati par nodokļu izmaiņu termiņiem

"Kādam būtu jābūt minimālajam termiņam, cik ilgu laiku iepriekš valdībai vajadzētu informēt iedzīvotājus un uzņēmējus, ja tā grasās mainīt kādus nodokļus?"

Bāze: visi respondenti, n=1030

2. Attieksme pret progresīvo ienākumu nodokli

Veiktā pētījuma ietvaros respondentiem lūdza paust attieksmi pret progresīvo ienākumu nodokli.

Aptaujas dati liecina, ka kopumā 72% respondentu atbalsta (atbildes „*pilnīgi atbalstu*” un „*drīzāk atbalstu*”) **progresīvā ienākumu nodokļa ieviešanu Latvijā**, tajā skaitā 36% to „*pilnīgi atbalsta*”. Kritiski noskaņoti (atbildes „*pilnīgi neatbalstu*” un „*drīzāk neatbalstu*”) pret šāda nodokļa ieviešanu bija 15% respondentu, tajā skaitā 5% atzīmēja atbildi „*pilnīgi neatbalstu*”.

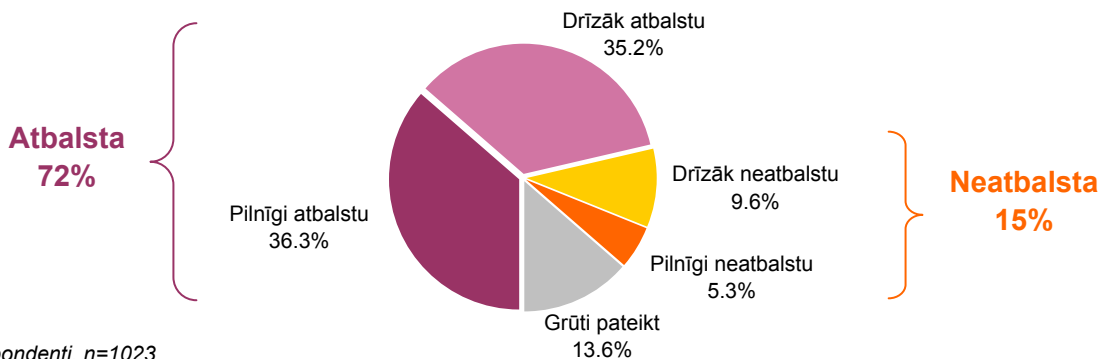
Salīdzinot dažādu sociāldemogrāfisko grupu atbildes, jāsecina, ka biežāk nekā caurmērā pozitīvi noskaņoti pret progresīvā nodokļa ieviešanu Latvijā bija respondenti, kuriem ir 35 gadi un vairāk, aptaujātie ar augstāko izglītību, publiskajā sektorā nodarbinātie, pētījuma dalībnieki ar vidējiem vai augstiem ienākumiem, kā arī Vidzemē un Zemgalē dzīvojošie.

Savukārt to, ka progresīvā nodokļa ieviešanu neatbalsta, biežāk nekā caurmērā norādīja respondenti vecumā no 16 līdz 34 gadiem, Latgales iedzīvotāji, kā arī citās pilsētās (ne Rīgā) dzīvojošie.

Jautāti, kādam būtu jābūt **minimālajam ienākumam mēnesī uz rokas, lai tā saņēmēju apliktu ar paaugstinātu nodokļa likmi**, kopumā summu no 300 eiro līdz 1000 eiro (neieskaitot) nosauca 9% respondentu, t.sk. 1% uzskatīja, ka ar paaugstinātu nodokļa likmi būtu jāapliek ienākumi no 300 eiro. To, ka ar paaugstinātu nodokļa likmi būtu jāapliek ienākumi no 1000 eiro, norādīja 22%, 1500 eiro atzīmēja 19%, 2000 eiro – 16% respondentu, bet lielāku summu (3000 eiro un vairāk) nosauca 17% respondentu. Jāpiebilst, ka 5% respondentu atzina, ka neatbalsta progresīvo ienākumu nodokli.

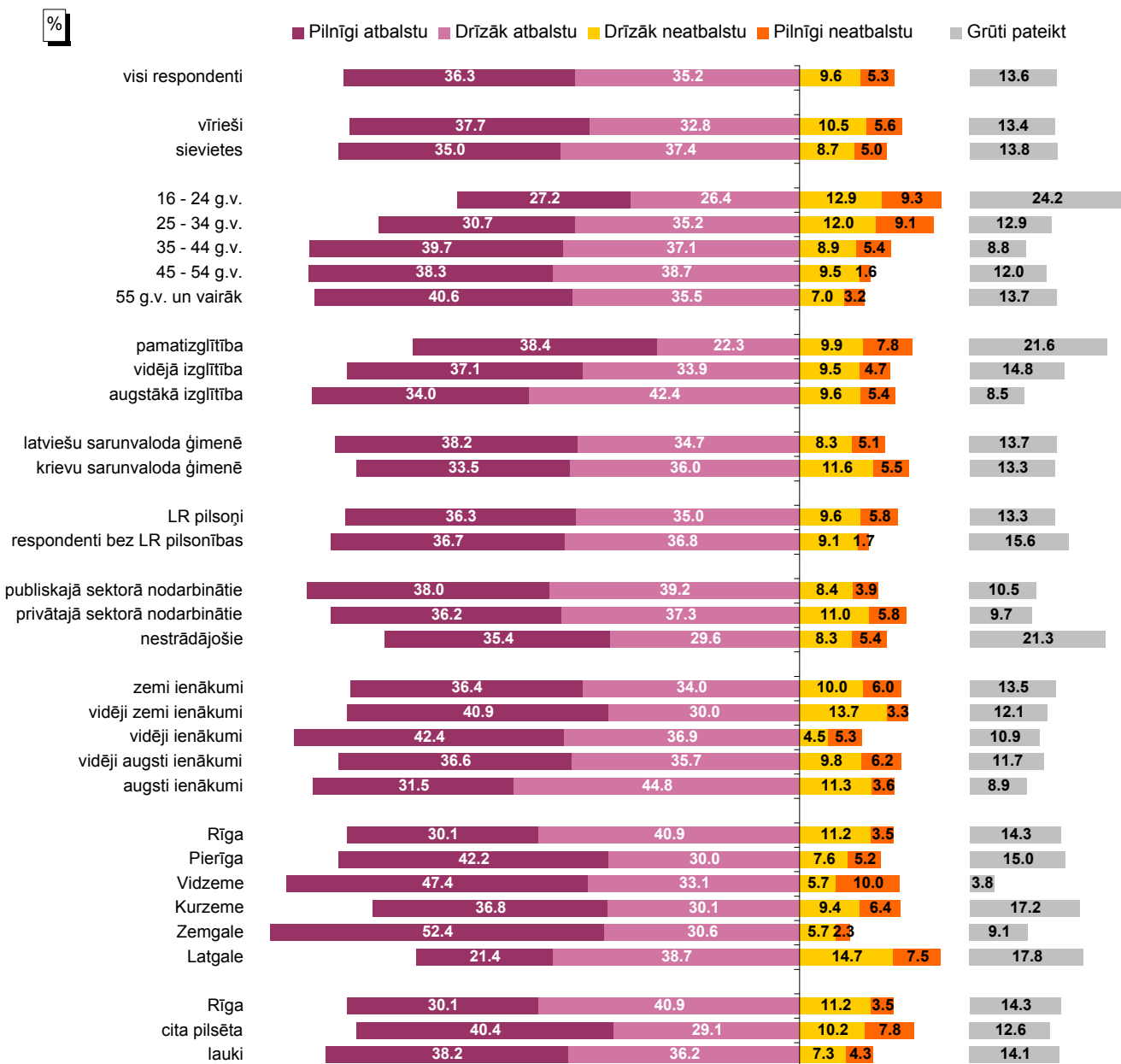
2. Attieksme pret progresīvo ienākumu nodokli

"Vai Jūs atbalstāt progresīvā ienākumu nodokļa ieviešanu Latvijā: t.i., ka tie, kuri pelna vairāk, maksātu nodokļos lielāku daļu savu ienākumu (t.i., procentuāli vairāk), bet tie, kuri pelna mazāk – mazāku?"

Bāze: visi respondenti, n=1023

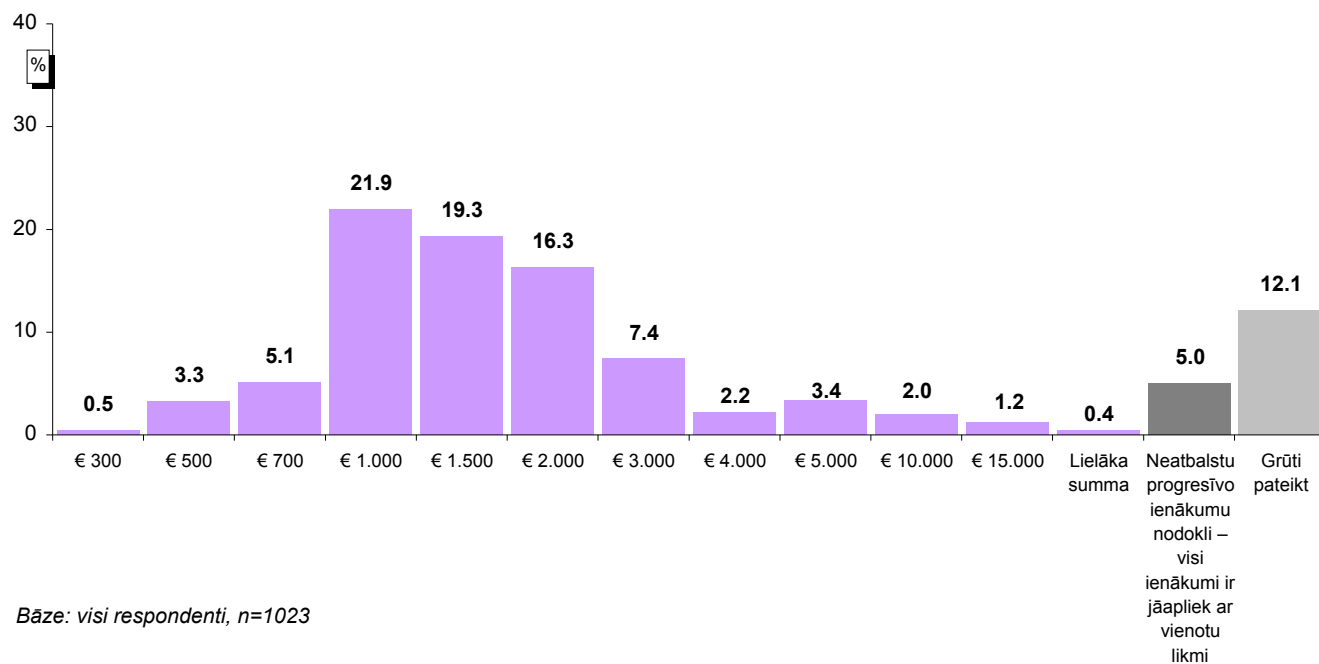
SOCIĀLDEMOGRĀFISKO GRUPU ATBILŽU SADALĪJUMS

Bāzes: skatīt respondentu sociāldemogrāfisko profilu 6.lpp.

Pētījums: Sabiedriskās domas pētījums par budžeta un finanšu politiku

"Gadījumā, ja tiktu ieviests progresīvais ienākumu nodoklis, kādam, Jūsaprāt, būtu jābūt minimālajam ienākumam mēnesī uz rokas, lai tā saņēmēju apliktu ar paaugstinātu ienākuma nodokļa likmi? T.i., ja ienākumi uz rokas ir mazāki par šo summu, tad to saņēmējs tiek aplikts ar nodokļiem līdzšinējā apjomā, bet, ja ienākumi ir vienādi vai lielāki par šo summu, tad ar paaugstinātu likmi."

3. Attieksme pret nacionāla līmeņa loterijām

2016.gada jūlijā veiktajā aptaujā respondentiem lūdza paust attieksmi pret ierosinājumu rīkot nacionāla līmeņa loteriju ar mērķi iegūt līdzekļus valsts mērogā nozīmīgu, sabiedrību vienojošu un patriotisku noskaņojumu vairojošu mērķu īstenošanai, nosaukt vispiemērotākos tādas loterijas rīkošanas mērķus, kā arī raksturot savu vēlmi piedalīties tādā loterijā.

Jautāti, kāda ir viņu **attieksme** pret nacionālo loteriju rīkošanu, 44% norādīja, ka to atbalsta (atbildes „pilnīgi atbalstu” un „drīzāk atbalstu”), tajā skaitā 10% to „pilnīgi atbalsta”. To, ka šādu loteriju rīkošanu neatbalsta (atbildes „pilnīgi neatbalstu” un „drīzāk neatbalstu”), atzina 40% respondentu, t.sk. atbildi „pilnīgi neatbalstu” atzīmēja 23%.

Raksturojot dažādu sociāldemogrāfisko grupu atbilžu sadalījumu, jāsecina, ka biežāk nekā caurmērā pozitīvi pret nacionālo loteriju rīkošanu bija noskaņoti respondenti vecumā no 25 līdz 34 gadiem, aptaujātie ar augstāko izglītību, iedzīvotāji, kuru galvenā sarunvaloda ģimenē ir latviešu, publiskajā sektorā nodarbinātie, pētījuma dalībnieki ar vidēji augstiem ienākumiem, kā arī Pierīgā un Vidzemē dzīvojošie.

Negatīvu attieksmi biežāk nekā caurmērā puda iedzīvotāji, kuriem ir 55 gadi un vairāk, aptaujātie ar pamatizglītību, respondenti bez LR pilsonības, nestrādājošie, pētījuma dalībnieki ar zemiem, vidēji zemiem vai vidējiem ienākumiem, Kurzemes un Latgales iedzīvotāji, kā arī lauku apvidū dzīvojošie.

Lūgti norādīt, kuri trīs ir **vispiemērotākie mērķi** nacionāla līmeņa loterijas veikšanai, visbiežāk respondenti minēja līdzekļu vākšanu Bērnu slimnīcas fondam (53%). Salīdzinoši bieži nosaukta arī līdzekļu vākšana bērnu namu atbalstam (43%). 30% atbildēja, ka piemērots mērķis būtu līdzekļu vākšana ar izglītības jomu saistītiem projektiem, 24% par tādu uzskatīja līdzekļu vākšanu dzīvnieku patversmju atbalstam. Salīdzinoši retāk respondenti minēja līdzekļu vākšanu ar kultūras jomu saistītiem projektiem (13%), līdzekļu vākšanu Zemessardzes atbalstam (12%) un līdzekļu vākšanu Brīvības pieminekļa remontam (9%). Viedokli, ka neviens no uzskaitītajiem mērķiem nav piemērots, puda 14% pētījuma dalībnieku.

Saskaņā ar aptaujas datiem 38% respondentu norādīja, ka **paši būtu gatavi piedalīties** valsts rīkotā loterijā, kuras mērķis ir iegūt līdzekļus valsts mērogā nozīmīgu, sabiedrību vienojošu un patriotisku noskaņojumu vairojošu mērķu īstenošanai, tajā skaitā 9% atbildēja, ka šādas loterijas biļetes „noteikti iegādātos”. To, ka šādas loterijas biļetes neiegādātos, norādīja 47%, tajā skaitā 30% - „noteikti neiegādātos”.

Jāpiebilst, ka no respondentiem, kuri puda pozitīvu attieksmi pret nacionāla līmeņa loteriju rīkošanu, 83% norādīja, ka šādas loterijas biļetes iegādātos, bet 11% - ka neiegādātos.

Pētījums: Sabiedriskās domas pētījums par budžeta un finanšu politiku

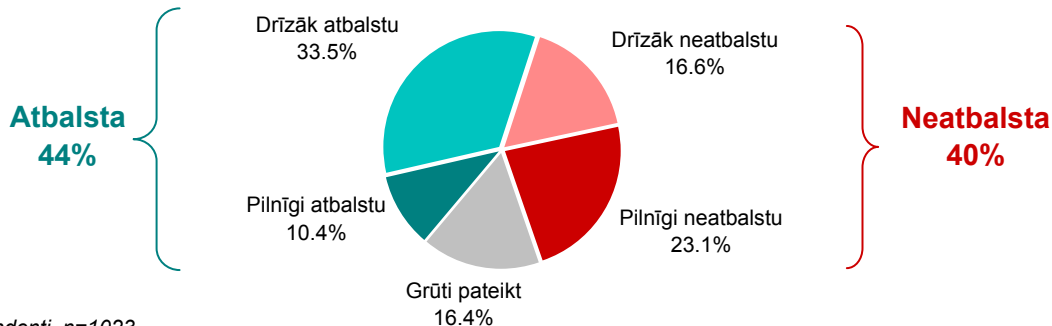
Biežāk nekā caurmērā to, ka šādas loterijas biļetes iegādātos, norādīja jaunieši vecumā no 16 līdz 24 gadiem, aptaujātie ar augstāko izglītību, iedzīvotāji, kuru galvenā sarunvaloda ģimenē ir latviešu, publiskajā sektorā nodarbinātie, pētījuma dalībnieki ar vidēji augstiem vai augstiem ienākumiem, Pierīgā un Vidzemē dzīvojošie, kā arī citu pilsētu (ne Rīgas) iedzīvotāji.

Savukārt skeptiski pret iespēju piedalīties tādā loterijā biežāk nekā caurmērā noskaņoti bija iedzīvotāji, kuriem ir 55 gadi un vairāk, aptaujātie ar pamatizglītību, krievvalodīgie, respondenti bez LR pilsonības, nestrādājošie, pētījuma dalībnieki ar zemiem, vidēji zemiem vai vidējiem ienākumiem, Kurzemes iedzīvotāji, kā arī lauku apvidū dzīvojošie.

3. Attieksme pret nacionāla līmeņa loterijām

Attieksme pret nacionāla līmeņa loteriju rīkošanu

"Gadījumā, ja valsts rīkotu nacionāla līmeņa loteriju, lai iegūtu līdzekļus visas valsts mērogā nozīmīgu, sabiedrību vienojošu un patriotisku noskaņojumu vairojošu mērķu īstenošanai, kāda būtu Jūsu attieksme pret šādas loterijas rīkošanu? Vai Jūs to pilnīgi atbalstītu, drīzāk atbalstītu, drīzāk neatbalstītu vai pilnīgi neatbalstītu?"

Bāze: visi respondenti, n=1023

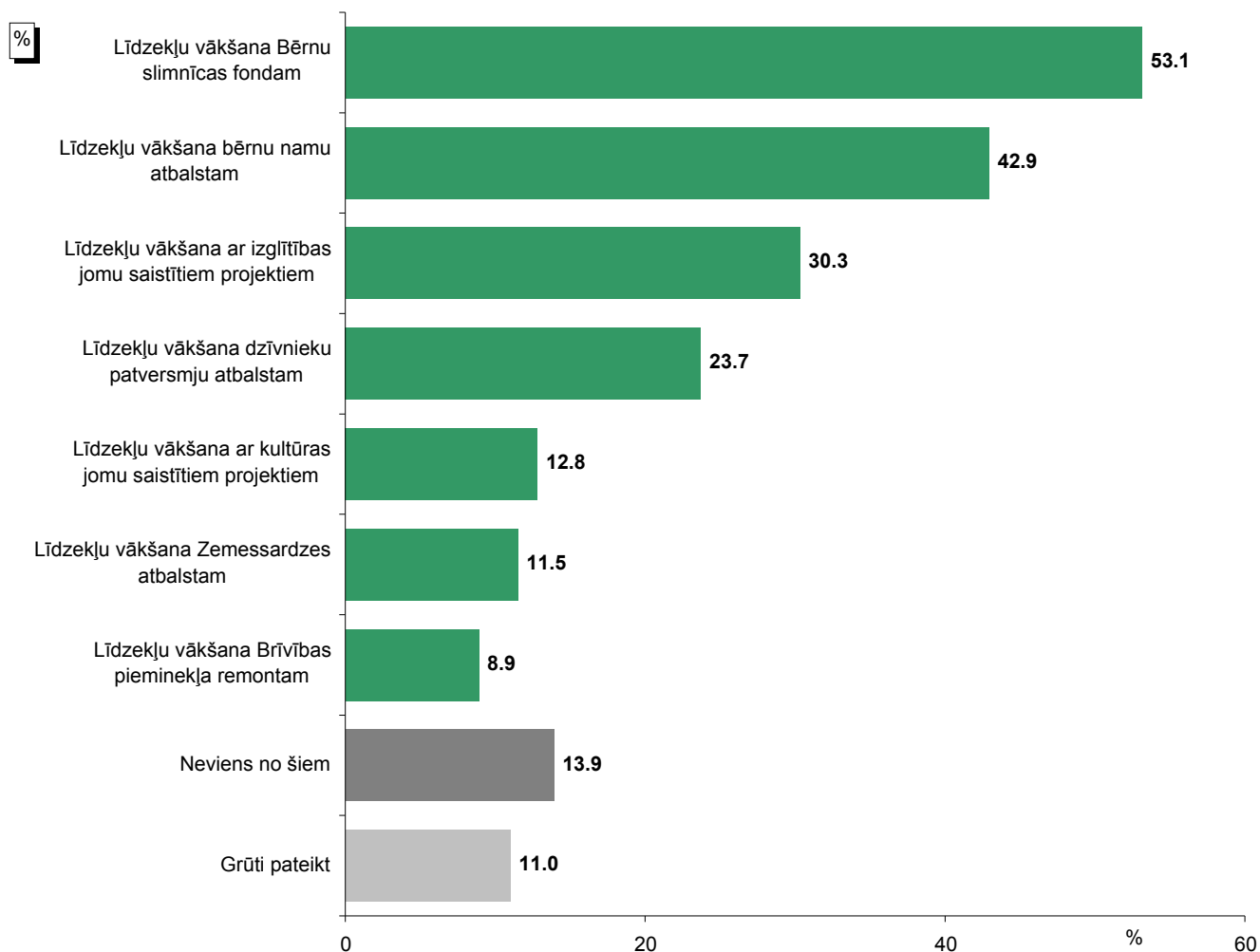
SOCIĀLDEMOGRĀFISKO GRUPU ATBILŽU SADALĪJUMS

Bāzes: skatīt respondentu sociāldemogrāfisko profilu 6.lpp.

Uzskati par piemērotākiem mērķiem nacionālas loterijas rīkošanai

"Šajā sarakstā ir redzami dažādi mērķi, kuriem varētu tikt rīkota šāda nacionāla līmeņa loterija. Kuri trīs no šiem mērķiem, Jūsaprāt, ir vispiemērotākie nacionāla līmeņa loterijas veikšanai (t.i., Jums būtu vislielākā vēlme iegādāties loterijas biļetes)?"

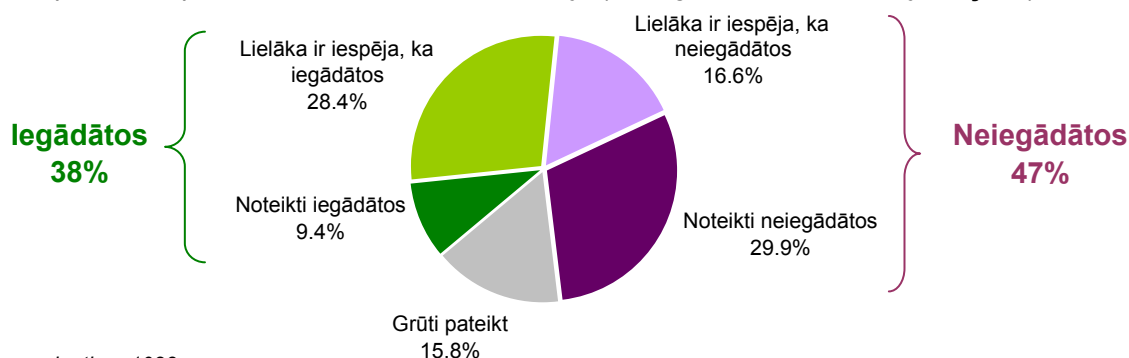

Bāze: visi respondenti, n=1023

*Tā kā katrs respondents varēja atzīmēt vairāk nekā vienu atbildi, kopējā atbilžu summa pārsniedz 100%.

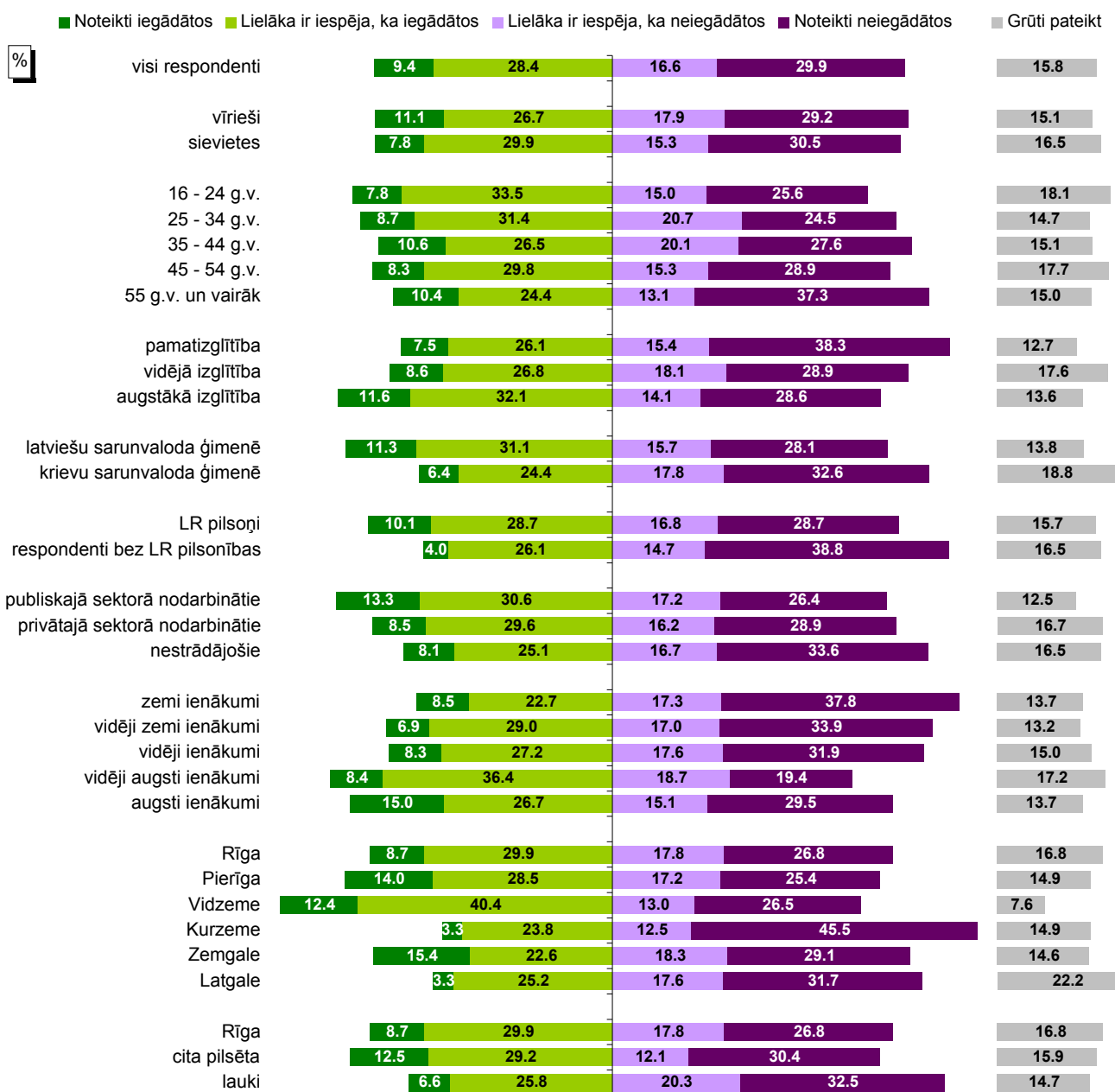
Iespējamā dalība nacionālajā loterijā

"Vai Jūs pats/-i personiski piedalītos šādā valsts rīkotā loterijā (t.i., iegādātos šādas loterijas biļetes)?"

Bāze: visi respondenti, n=1023

SOCIĀLDEMOGRĀFISKO GRUPU ATBILŽU SADALĪJUMS

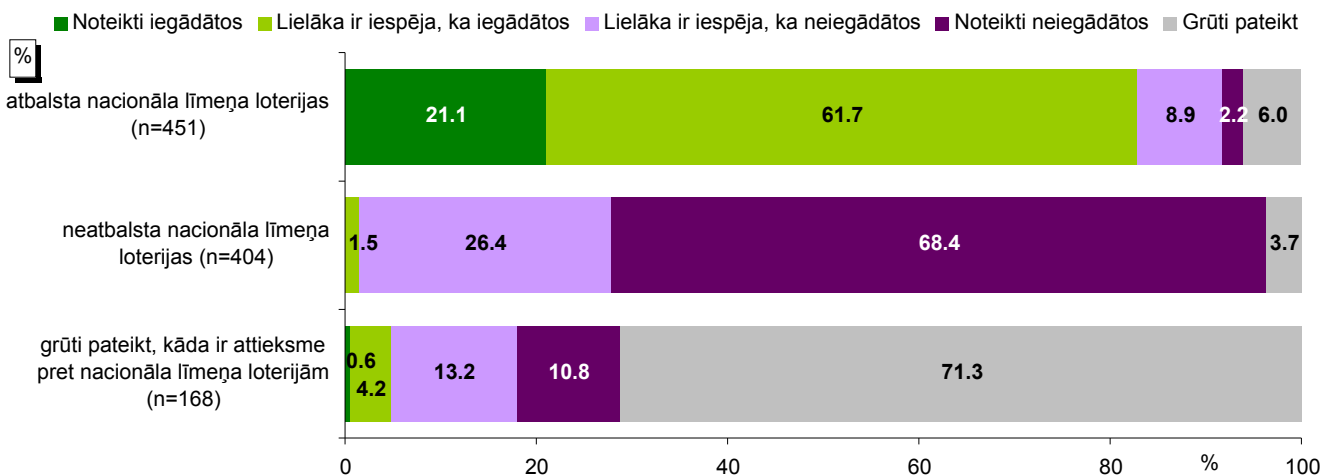

Bāzes: skatīt respondentu sociāldemogrāfisko profilu 6.lpp.

Pētījums: Sabiedriskās domas pētījums par budžeta un finanšu politiku

"Gadījumā, ja valsts rīkotu nacionāla līmeņa loteriju, lai iegūtu līdzekļus visas valsts mērogā nozīmīgu, sabiedrību vienojošu un patriotisku noskaņojumu vairojošu mērķu īstenošanai, kāda būtu Jūsu attieksme pret šādas loterijas rīkošanu? Vai Jūs to pilnīgi atbalstītu, drīzāk atbalstītu, drīzāk neatbalstītu vai pilnīgi neatbalstītu?"

ATBILDES ATKARĪBĀ NO TĀ, KĀDA IR ATTIEKSME PRET NACIONĀLA LĪMEŅA LOTERIJĀM

Bāzes: visi respondenti

4. Informētība par nodokļu politiku

2016.gada augustā veiktajā aptaujā respondentiem lūdza novērtēt savu informētību, kā arī novērtēt informāciju par Latvijas nodokļu sistēmu, valsts budžetu, sociālās apdrošināšanas iemaksām, nodokļu sadali un nodokļu atvieglojumiem.

Kopumā aptuveni trešdaļa (35%) respondentu piekrita (atbildes „*pilnīgi piekritu*” un „*drīzāk piekritu*”) tam, ka viņi kopumā **pārzina** Latvijas nodokļu sistēmu, t.sk. 5% tam „*pilnīgi piekrita*”. To, ka Latvijas nodokļu sistēmu kopumā nepārzina, norādīja 58%, t.sk. 17% to „*pilnīgi*” nepārzinot.

Analizējot dažādu sociāldemogrāfisko grupu atbildes, vērojams, ka biežāk nekā caurmērā pozitīvi savas zināšanas par Latvijas nodokļu sistēmu novērtēja respondenti vecumā no 35 līdz 54 gadiem, aptaujātie ar augstāko izglītību, iedzīvotāji, kuru galvenā sarunvaloda ģimenē ir latviešu, publiskajā sektorā nodarbinātie, pētījuma dalībnieki ar augstiem ienākumiem, kā arī Vidzemē dzīvojošie.

Savukārt apgalvojumam „*es kopumā pārzinu Latvijas nodokļu sistēmu*” biežāk nekā caurmērā nepiekrita jaunieši vecumā no 16 līdz 24 gadiem un tie, kuriem ir 55 gadi un vairāk, aptaujātie ar pamata vai vidējo izglītību, krievvalodīgie, respondenti bez LR pilsonības, nestrādājošie, pētījuma dalībnieki ar zemiem vai vidēji augstiem ienākumiem, Kurzemes iedzīvotāji un lauku apvidū dzīvojošie.

Lūgti norādīt, cik lielā mērā viņus **interesē** dažādi ar nodokļu politiku saistīti jautājumi, visbiežāk respondenti atzina, ka viņiem ir interese (atbildes „*loti interesē*” un „*drīzāk interesē*”) par to, cik viņi personiski saņemtu valsts sociālajos pabalstos, pensijā (85%, t.sk. 49% tas „*loti interesē*”). Retāk ir izrādīta interese par to, kā veidojas valsts budžets (65%, t.sk. 21% tas „*loti interesē*”) un kā sadalās valsts budžeta līdzekļi (65%, t.sk. 20% tas „*loti interesē*”).

Jautāti, par kuru no šiem jautājumiem viņi **izrādījuši interesi** - pēdējo trīs gadu laikā ir meklējuši informāciju, visbiežāk respondenti atbildēja, ka ir meklējuši informāciju par to, cik viņi personiski saņemtu valsts sociālajos pabalstos, pensijā (35%). Informāciju par to, kā veidojas valsts budžets pēdējo trīs gadu laikā ir meklējuši 15%, bet par to, kā sadalās valsts budžets – 14%. Vairākums (55%) pētījuma dalībnieku atzina, ka ne par vienu no šiem jautājumiem informāciju nav meklējuši.

Vērtējot informācijas par nodokļiem un nodevām **pieejamību**, 60% respondentu uzskatīja (atbildes „*pilnīgi piekritu*” un „*drīzāk piekritu*”), ka tā ir sarežģīta (t.sk. 20% tam „*pilnīgi piekrita*”). To, ka informācija par nodokļiem un nodevām ir neskaidra, pretrunīga, norādīja 55% (t.sk. 18% tam „*pilnīgi piekrita*”), bet par viegli atrodamu šādu informāciju atzina 40% (t.sk. 10% „*pilnīgi piekrita*” tam, ka informācija par nodokļiem un nodevām ir viegli atrodamā).

Pētījums: Sabiedriskās domas pētījums par budžeta un finanšu politiku

Pētījuma ietvaros tika noskaidrotas arī respondentu **faktiskās zināšanas** par nodokļu sistēmu – cik lielā mērā sociālās apdrošināšanas ietekmē dažādus sociālos pabalstus un pakalpojumus, kā sadalās ienākumi no dažādiem nodokļiem un kādi ir esošie atvieglojumi darbaspēka nodokļiem.

Lūgti paust viedokli par to, **kuri no uzskaitītajiem pabalstiem un pakalpojumiem ir atkarīgi no veikto sociālo apdrošināšanas iemaksu lieluma**, visbiežāk respondenti minēja vecuma pensijas (87%). Salīdzinoši bieži nosaukts arī bezdarbnieka pabalsts (66%) un slimības pabalsts (65%). To, ka no veikto sociālo apdrošināšanas iemaksu lieluma ir atkarīga invaliditātes pensija, norādīja 40%, 39% minēja bērna kopšanas pabalstu, 38% - izdienas pensiju, 38% - maternitātes pabalstu. Citas atbildes atzīmētas retāk.

Aptaujas ietveros respondentiem jautāja, **no kuriem nodokļiem, viņuprāt, ieņēmumi nonāk valsts budžetā, bet kuri – pašvaldības budžetā**. Saskaņā ar aptaujas datiem 13% respondentu uzskatīja, ka nekustamā īpašuma nodoklis nonāk valsts budžetā, bet 42% norādīja, ka tas nonāk pašvaldības budžetā. Viedokli, ka daļa no šī nodokļa nonāk valsts budžetā, bet daļa – pašvaldības, pauda 26%.

Runājot par iedzīvotāju ienākumu nodokli, respondenti biežāk atbildēja, ka tas nonāk valsts budžetā (35%) nekā pašvaldības (14%). To, ka iedzīvotāju ienākuma nodoklis tiek sadalīts starp valsts un pašvaldības budžetu, atzīmēja 33% pētījuma dalībnieku.

Vairākums (67%) respondentu norādīja, ka, viņuprāt, pievienotās vērtības nodoklis aiziet valsts budžetā. 13% pauda viedokli, ka daļa no PVN iet valsts, daļa – pašvaldības budžetā, bet 3% uzskatīja, ka PVN nonāk pašvaldības budžetā.

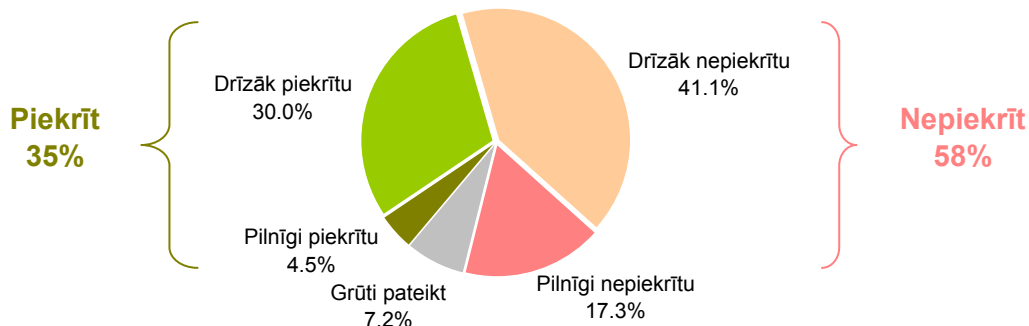
Jāpiebilst, ka 18%-19% respondentu atturējās atbildēt, kur nonāk ieņēmumi no šiem nodokļiem.

Jautāti, kuri no uzskaitītajiem **atvieglojumiem, viņuprāt, tiek piemēroti darbaspēka nodokļiem**, visbiežāk aptaujas dalībnieki norādīja, ka tas ir atvieglojums par nepilngadīgu bērnu (61%) un neapliekamais minimums par pašu (61%). 45% respondentu atbildēja, ka darbaspēka nodokļiem tiek piemērots atvieglojums par bērnu, kamēr viņš turpina vispārējās, profesionālās, augstākās vai speciālās izglītības iegūšanu, bet ne ilgāk kā līdz 24 gadu vecuma sasniegšanai, 29% minēja atvieglojumu personai, kam ir noteikta invaliditāte, 23% - atvieglojumu politiski represētajām personām, 20% - atvieglojumu par laulāto, kuram/-i nav ienākumu, 15% - atvieglojumu par nestrādājoša laulātā apgādībā esošu nepilngadīgu bērnu, un 13% - atvieglojumu par vecākiem, vecvecākiem, kuriem nav ienākumu. 19% atzina, ka viņi nezina, kādi atvieglojumi tiek piemēroti darbaspēka nodokļiem.

4. Informētība par nodokļu politiku

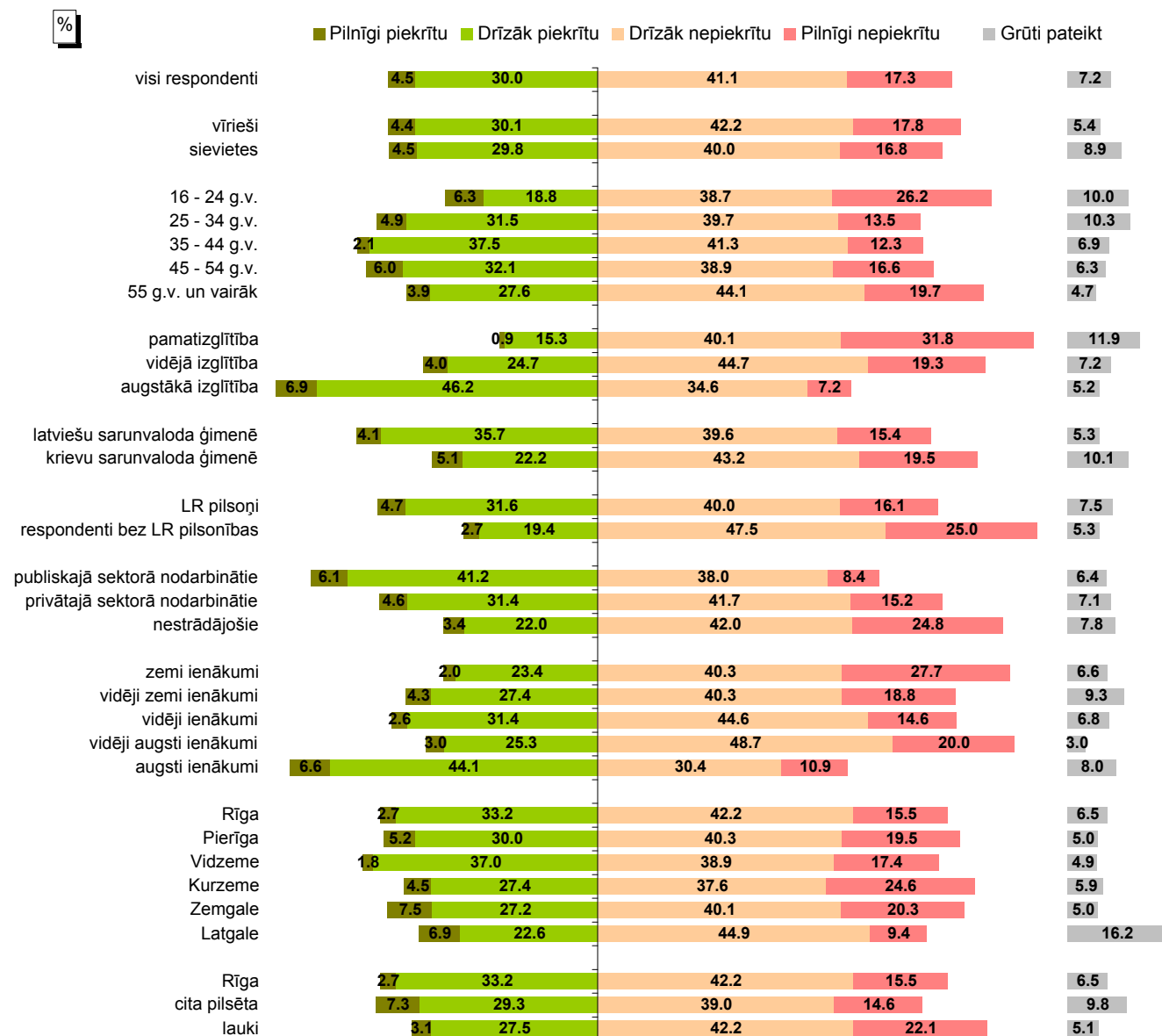
Latvijas nodokļu sistēmu pārzināšana

"Vispārīgi runājot, cik lielā mērā Jūs piekrītat vai nepiekrītat šādiem apgalvojumiem: pilnīgi piekrītat, drīzāk piekrītat, drīzāk nepiekrītat vai pilnīgi nepiekrītat: Es kopumā pārzinu Latvijas nodokļu sistēmu"

Bāze: visi respondenti, n=1030

SOCIĀLDEMOGRĀFISKO GRUPU ATBILŽU SADALĪJUMS

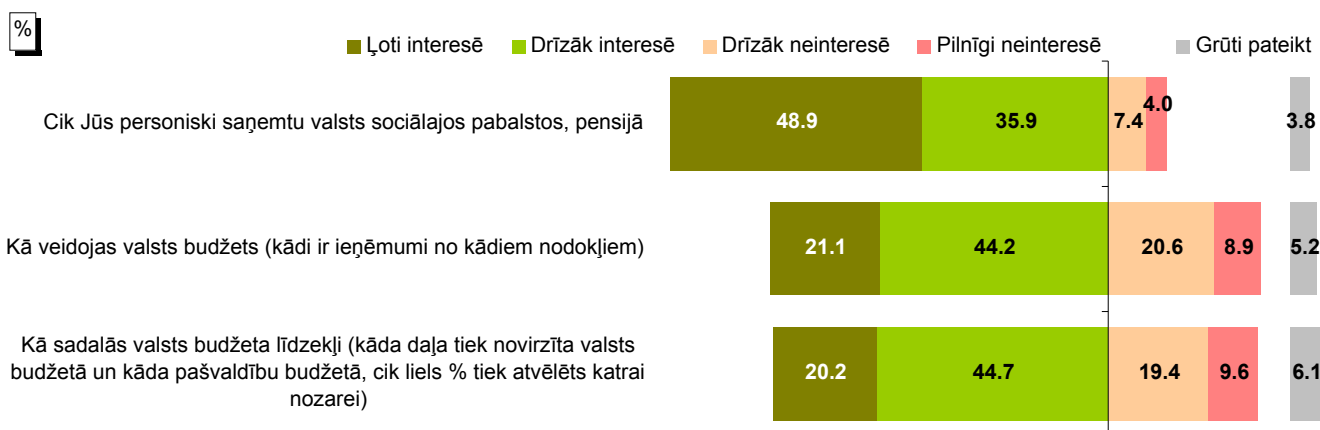

Bāzes: skatīt respondentu sociāldemogrāfisko profilu 7.lpp.

Pētījums: Sabiedriskās domas pētījums par budžeta un finanšu politiku

Interese par valsts budžeta jautājumiem

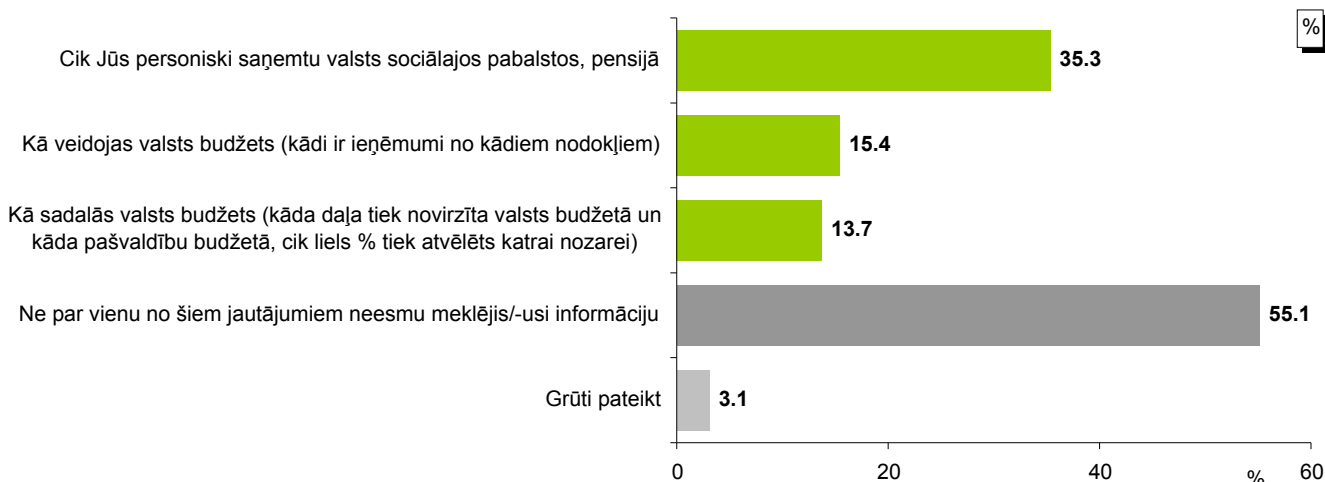
"Vispārīgi runājot, cik lielā mērā Jūs interesē šādi ar valsts budžetu saistīti jautājumi?"

Bāze: visi respondenti, n=1030

Informācijas meklēšana par valsts budžeta aspektiem

"Par kuru no šiem jautājumiem Jūs esat centies/-usies iegūt informāciju (meklējis/-usi masu informācijas līdzekļos, attiecīgās iestādes mājaslapā utt.) pēdējo 3 gadu laikā?"

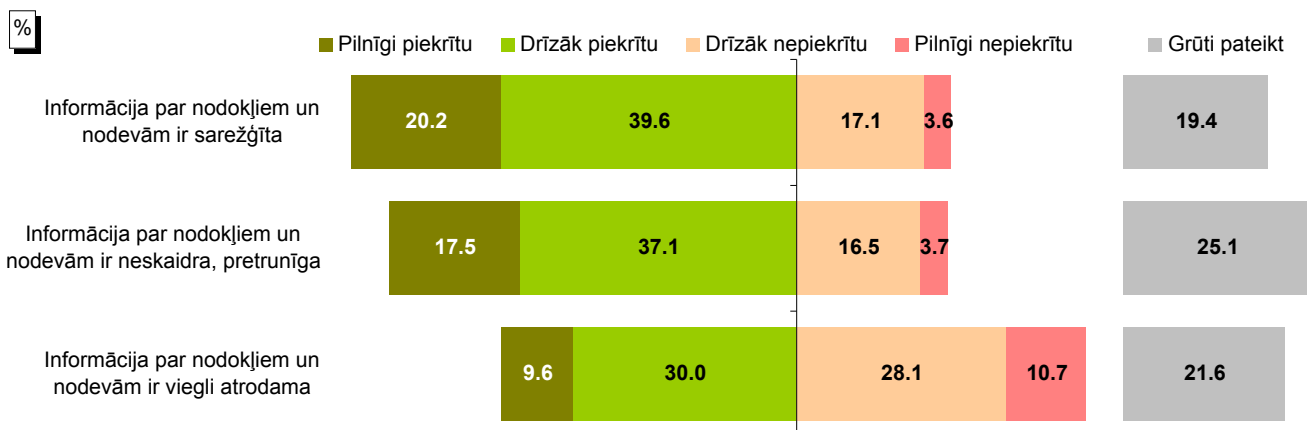

Bāze: visi respondenti, n=1030

*Tā kā katrs respondents varēja atzīmēt vairāk nekā vienu atbildi, kopējā atbilžu summa pārsniedz 100%.

Informācijas par nodokļiem un nodevām vērtējums

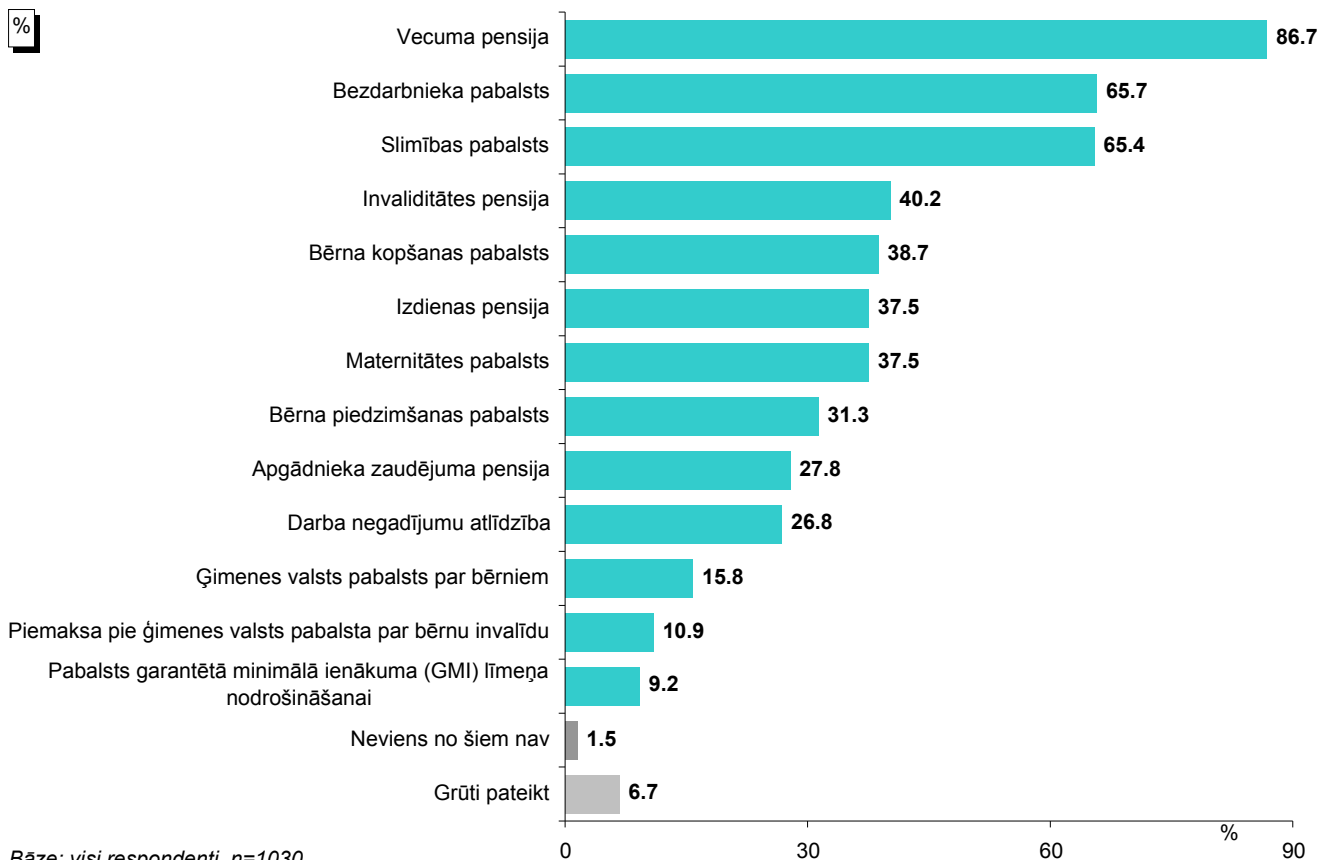
"Cilvēki dažkārt izsakās, cik viegli vai grūti viņiem būtu rīkoties ar informāciju par nodokļiem un nodevām, piemēram, gadījumā, ja viņi plānotu dibināt uzņēmumu, kļūt par pašnodarbināto utt. Cik lielā mērā Jūs piekrītat vai nepiekrītat šiem apgalvojumiem?"

Bāze: visi respondenti, n=1030

Uzskati par sociālo apdrošināšanas iemaksu ietekmi uz pabalstiem un pakalpojumiem

"Kuri no šiem apdrošināšanas pabalstiem un citiem pakalpojumiem, ko vajadzības gadījumā var saņemt cilvēks, ir atkarīgi no viņa/-as veikto sociālo apdrošināšanas iemaksu lieluma?"

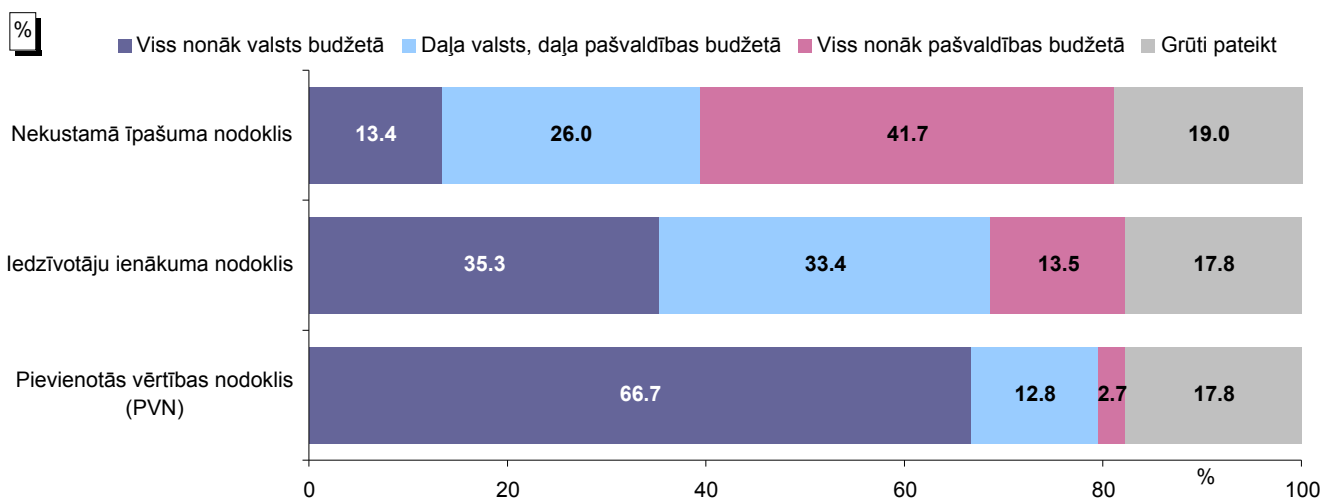

Bāze: visi respondenti, n=1030

*Tā kā katrs respondents varēja atzīmēt vairāk nekā vienu atbildi, kopējā atbilžu summa pārsniedz 100%.

Uzskati par nodokļu sadali starp valsts un pašvaldības budžetu

"Kuri no šiem nodokļiem, Jūsaprāt, nonāk valsts budžetā, bet kuri – pašvaldības budžetā?"

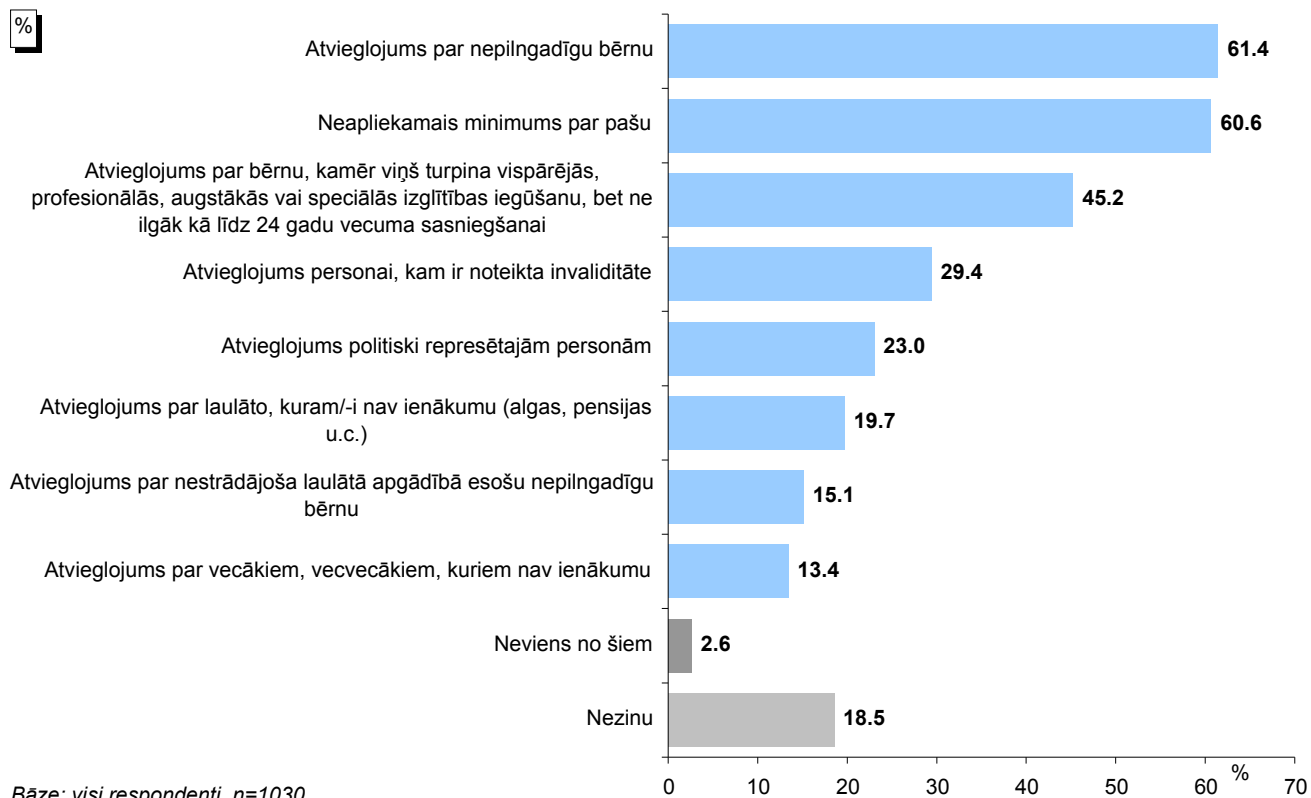

Bāze: visi respondenti, n=1030

Pētījums: Sabiedriskās domas pētījums par budžeta un finanšu politiku

Uzskati par atvieglojumiem, kas tiek piemēroti darbaspēka nodokļiem

"Kuri no šeit uzskaitītajiem atvieglojumiem, Jūsaprāt, tiek piemēroti darbaspēka nodokļiem?"

Bāze: visi respondenti, n=1030

*Tā kā katrs respondents varēja atzīmēt vairāk nekā vienu atbildi, kopējā atbilžu summa pārsniedz 100%.

5. Uzticēšanās Valsts ieņēmumu dienestam

Aptaujas ietvaros respondentiem lūdza novērtēt, cik lielā mērā viņi uzticas Valsts ieņēmumu dienestam (VID).

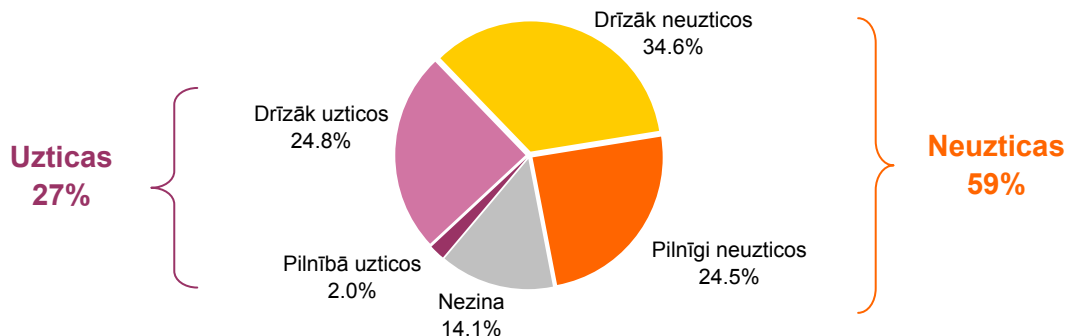
Pētījuma dati liecina, ka VID kopumā uzticas (atbildes „pilnībā uzticos” un „drīzāk uzticos”) 27% respondentu, tajā skaitā 2% norādīja, ka VID „pilnībā uzticas”. To, ka šai institūcijai neuzticas (atbildes „pilnībā neuzticos” un „drīzāk neuzticos”), norādīja 59% (t.sk. atbildi „pilnībā neuzticos” atzīmēja 25% pētījuma dalībnieku).

Ja salīdzina dažādu sociāldemogrāfisko grupu atbildes, jāsecina, ka biežāk nekā caurmērā to, ka uzticas VID, norādīja jaunieši vecumā no 16 līdz 24 gadiem, Vidzemē un Latgalē dzīvojošie, kā arī lauku apvidu iedzīvotāji.

Savukārt vīrieši, respondenti vecumā no 25 līdz 44 gadiem, privātajā sektorā nodarbinātie, aptaujātie ar vidējiem vai augstiem ienākumiem biežāk nekā caurmērā atzina, ka VID neuzticas.

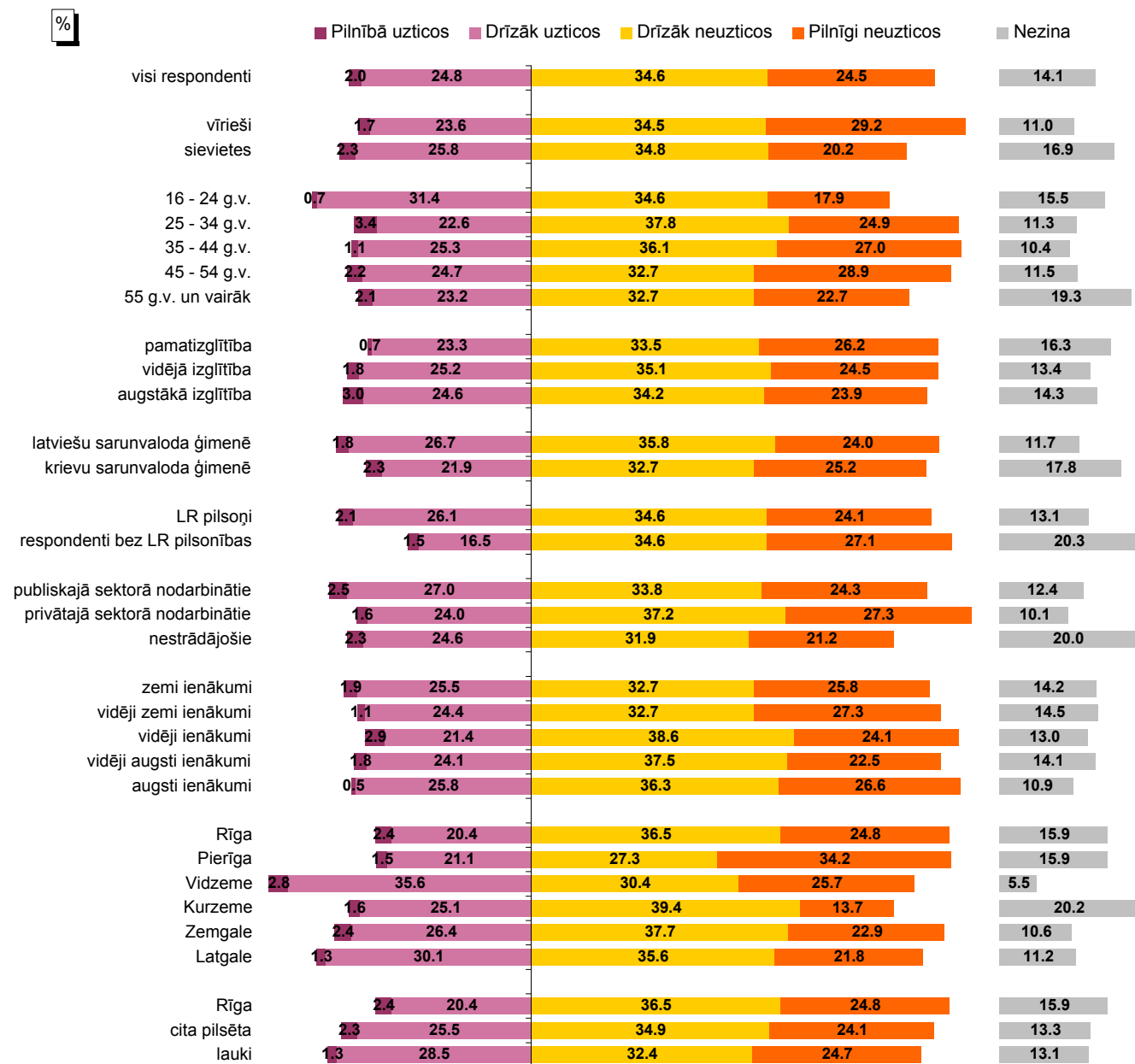
5. Uzticēšanās Valsts ieņēmumu dienestam

"Lūdzu, atzīmējiet, cik lielā mērā Jūs uzticiaties zemāk uzskaitītajām valsts un sabiedriskajām institūcijām: pilnībā uzticiaties, drīzāk uzticiaties, drīzāk neuzticiaties, pilnīgi neuzticiaties: Valsts ieņēmumu dienests (VID)"

Bāze: visi respondenti, n=1030

SOCIĀLDEMOGRĀFISKO GRUPU ATBILŽU SADALĪJUMS

Bāzes: skatīt respondentu sociāldemogrāfisko profilu 7.lpp.

6. Pārmaksāto nodokļu par attaisnotajiem izdevumiem pieprasīšana no VID

2016.gada vasarā veiktajā Latvijas iedzīvotāju aptaujā respondentiem jautāja, vai viņi pēdējo trīs gadu laikā ir pieprasījuši no VID pārmaksātos nodokļus par attaisnotajiem izdevumiem, kā arī lūdza raksturot iemeslus, kāpēc viņi to nav darījuši.

Gandrīz puse (47%) respondentu norādīja, ka pēdējo trīs gadu laikā **ir pieprasījuši** no VID pārmaksātos nodokļus par attaisnotajiem izdevumiem. To, ka nav to darījuši, atzina 52% pētījuma dalībnieku.

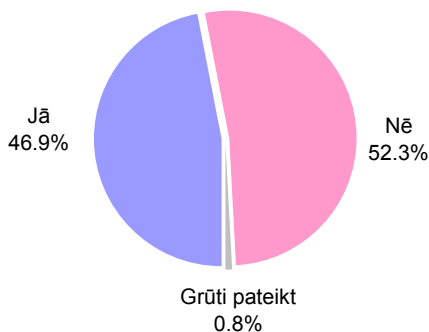
Raksturojot sociāldemogrāfisko grupu atbildes, vērojams, ka biežāk nekā caurmērā to, ka ir pieprasījuši no VID pārmaksātos nodokļus par attaisnotajiem izdevumiem, atzīmēja sievietes, respondenti vecumā no 25 līdz 54 gadiem, aptaujātie ar augstāko izglītību, iedzīvotāji, kuru galvenā sarunvaloda ģimenē ir latviešu, strādājošie, pētījuma dalībnieki ar vidēji augstiem vai augstiem ienākumiem, kā arī Vidzemē dzīvojošie.

Savukārt to, ka pārmaksātos nodokļus par attaisnotajiem izdevumiem no VID nav pieprasījuši, biežāk nekā caurmērā norādīja vīrieši, jaunieši vecumā no 16 līdz 24 gadiem un aptaujātie, kuriem ir 55 gadi un vairāk, iedzīvotāji ar pamatizglītību, krievvalodīgie, respondenti bez LR pilsonības, nestrādājošie, pētījuma dalībnieki ar zemiem vai vidēji zemiem ienākumiem, Kurzemē un Zemgalē, kā arī lauku apvidū dzīvojošie.

Respondentiem, kuri pēdējo trīs gadu laikā nav pieprasījuši no VID pārmaksātos nodokļus par attaisnotajiem izdevumiem, lūdza raksturot tā **iemeslus**. Visbiežāk (42%) tika norādīts, ka tas netika darīts, jo attaisnoto izdevumu nav. 24% norādīja, ka nemaksā nodokļus (t.sk. ir bezdarbnieki, mācās u.c.), 13% uzskatīja, ka to ir pārāk sarežģīti izdarīt, 9% atzina, ka nezina, kā var atgūt pārmaksātos nodokļus, bet 7% - ka vispār nezināja par tādu iespēju.

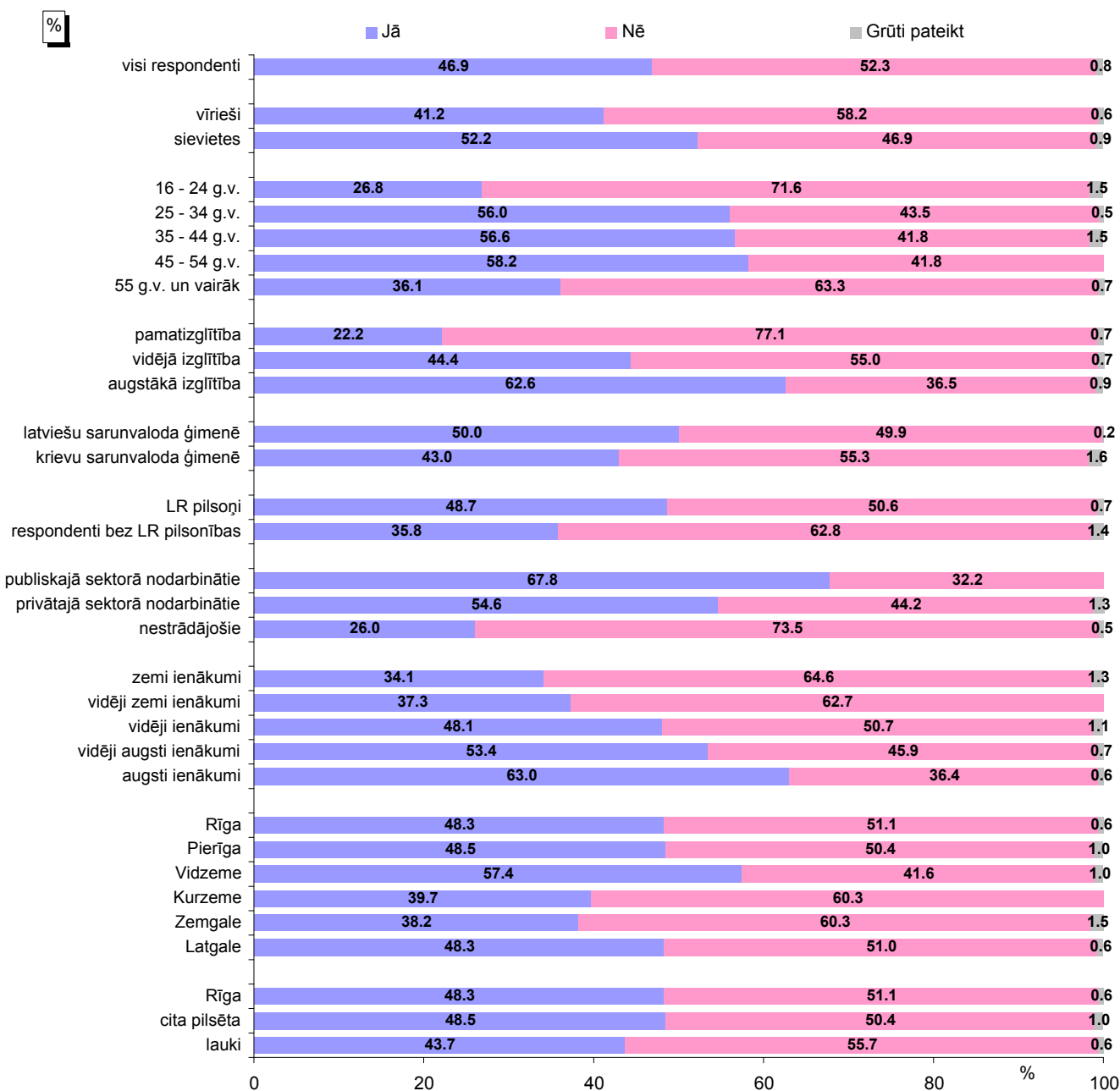
6. Pārmaksāto nodokļu par attaisnotajiem izdevumiem pieprasīšana no VID

"Vai Jūs pēdējo 3 gadu laikā esat pieprasījis no VID pārmaksātos nodokļus par attaisnotajiem izdevumiem?"

Bāze: visi respondenti, n=1030

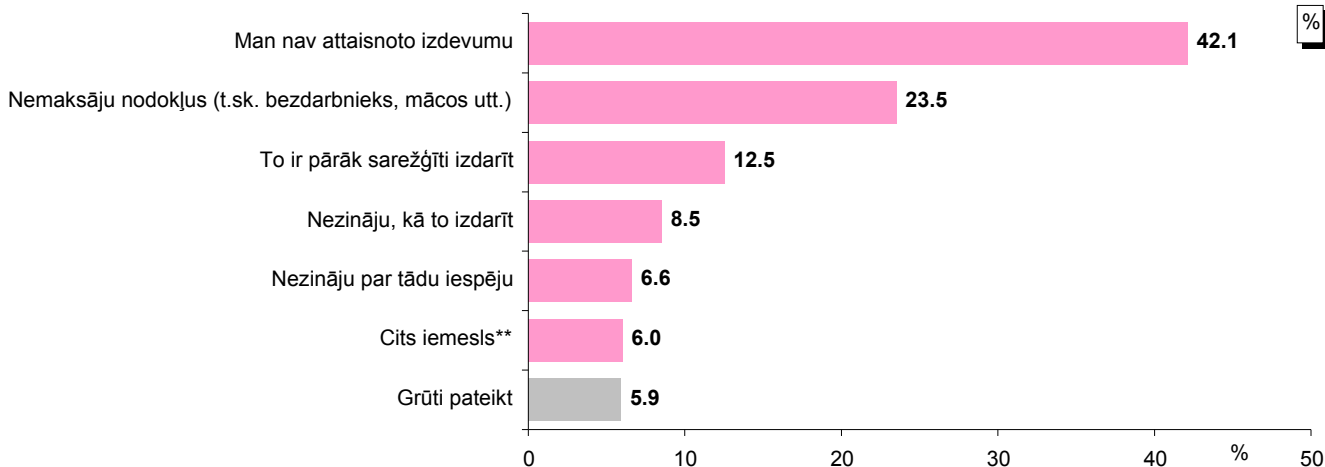
SOCIĀLDEMOGRĀFISKO GRUPU ATBILŽU SADALĪJUMS

Bāzes: skatīt respondentu sociāldemogrāfisko profilu 7.lpp.

Pētījums: Sabiedriskās domas pētījums par budžeta un finanšu politiku

"Kas ir galvenie iemesli, kādēļ Jūs nepieprasījāt no VID atmaksāt pārmaksāto nodokļu summu par attaisnotajiem izdevumiem?"

Bāze: respondenti, kuri pēdējo 3 gadu laikā nav pieprasījuši no VID pārmaksātos nodokļus par attaisnotajiem izdevumiem, n=541

*Tā kā katrs respondents varēja atzīmēt vairāk nekā vienu atbildi, kopējā atbilžu summa pārsniedz 100%.

**Kategorijā "Cits iemesls" ietilpst: "nevēlos to darīt" (minēts 5 reizes); "esmu pensijā" (minēts 4 reizes); "nav laika" (minēts 4 reizes); "mazi attaisnotie izdevumi" (minēts 3 reizes); "nekrāju čekus" (minēts 2 reizes); "nepaguvu" (minēts 2 reizes); "pārāk niecīga atmaksas summa" (minēts 2 reizes); "gada beigās čekus nevar atrast" (minēts 1 reizi); "iesniedz vīrs" (minēts 1 reizi); "lai pasaudzētu nervus" (minēts 1 reizi); "man ir apdrošināšana medicīnā" (minēts 1 reizi); "nav skenera" (minēts 1 reizi); "nebija regulāru ienākumu" (minēts 1 reizi); "nestrādāju gadu vēl" (minēts 1 reizi); "nezin, kur atrodas tagad" (minēts 1 reizi); "pārāk tālu jābrauc darba laikā, nav iespēja aizbraukt, speciāli jāņem brīvdiena" (minēts 1 reizi); "tālu, vienreiz neatradu, darba laiks nepiemērots" (minēts 1 reizi).

Pētījuma I vilnī izmantotā anketa

1. Gadījumā, ja valsts rīkotu nacionāla līmeņa loteriju, lai iegūtu līdzekļus visas valsts mērogā nozīmīgu, sabiedrību vienojošu un patriotisku noskaņojumu vairojošu mērķu īstenošanai, kāda būtu Jūsu attieksme pret šādas loterijas rīkošanu? Vai Jūs to pilnīgi atbalstītu, drīzāk atbalstītu, drīzāk neatbalstītu vai pilnīgi neatbalstītu?

Pilnīgi atbalstu	1
Drīzāk atbalstu	2
Drīzāk neatbalstu	3
Pilnīgi neatbalstu	4
Grūti pateikt/NA	8

2. Vai Jūs pats/-i personiski piedalītos šādā valsts rīkotā loterijā (t.i., iegādātos šādas loterijas biļetes)?

Noteikti iegādātos	1
Lielāka ir iespēja, ka iegādātos	2
Lielāka ir iespēja, ka neiegādātos	3
Noteikti neiegādātos	4
Grūti pateikt/NA	8

KARTĪTE 3

3. Šajā sarakstā ir redzami dažādi mērķi, kuriem varētu tikt rīkota šāda nacionāla līmeņa loterija. Kuri trīs no šiem mērķiem, Jūsaprāt, ir vispiemērotākie nacionāla līmeņa loterijas veikšanai (t.i., Jums būtu vislielākā vēlme iegādāties loterijas biļetes)?

Atzīmēt līdz 3 atbildēm!

Līdzekļu vākšana ar izglītības jomu saistītiem projektiem	1
Līdzekļu vākšana ar kultūras jomu saistītiem projektiem	2
Līdzekļu vākšana Brīvības pieminekļa remontam	3
Līdzekļu vākšana Bērnu slimnīcas fondam	4
Līdzekļu vākšana bērnu namu atbalstam	5
Līdzekļu vākšana Zemessardzes atbalstam	6
Līdzekļu vākšana dzīvnieku patversmju atbalstam	7
Neviens no šiem	8
Grūti pateikt/ NA	98

KARTĪTE 4

4. Nereti tiek runāts, ka Latvijā daudzi cilvēki un uzņēmumi nemaksā nodokļus vai nedara to pilnā apmērā. Šajā sarakstā ir uzskaitīti dažādi cilvēku nosauktie iemesli, kāpēc, viņuprāt, cilvēki Latvijā maksā nodokļus.

Lūdzu, norādiet 3 iemeslus, kuri, Jūsaprāt, ir paši nozīmīgākie kāpēc cilvēki Latvijā maksā nodokļus?

Var būt līdz 3 atbildēm!

Lai nodrošinātu līdzcilvēkus, kas paši sev nevar nopelnīt (veci cilvēki, slimie utt.), jo no tā ir atkarīgs pensijas un pabalstu (bezdarbnieka, maternitātes u.c.) apjoms	1
Lai noteiktos gadījumos (piem., bezdarbs, bērna piedzimšana utt.) paši varētu saņemt pabalstus un vecumdienās pensiju	2
Apziņa, ka nodokļu nauda tiek iztērēta valstij svarīgu funkciju veikšanai (izglītība, veselības aizsardzība, sabiedriskā kārtība un drošība utt.)	3
Baile, ka attiecīgās iestādes (piem., VID) pieķers, sodīs	4
Tāpēc, ka izvairīties no nodokļu nomaksas, šķēnot ir sarežģīti	5
Tāpēc, ka maksāt nodokļus ir savas valsts patriota pienākums	6
Tāpēc, ka uzskata, ka likumi ir jāievēro (pat ja tie nepatīk)	7
Tāpēc, ka nav iespēju izvairīties no nodokļu nomaksas par savu algu/ ienākumiem (piemēram, strādā valsts darbā utt.)	8
Cits iemesls	9
Grūti pateikt/ NA	98

Pētījums: Sabiedriskās domas pētījums par budžeta un finanšu politiku

KARTĪTE 5

5. Kuri no šiem, Jūsaprāt, ir 3 paši nozīmīgākie faktori, kas Latvijā veicina nodokļu nemaksāšanu?

Var būt līdz 3 atbildēm!

Nodokļi ir pārāk lieli	1
Nodokļi nav godīgi (tas, cik lieli ir dažādi nodokļi un kam tie ir jāmaksā, nav noteikts taisnīgi)	2
Daudziem uzņēmumiem iet grūti, ja nomaksā visus nodokļus, tie nevar izdzīvot	3
Cilvēku ienākumi/ algas tāpat ir zemas, ja nomaksātu visus nodokļus, nevarētu izdzīvot	4
Nodokļos iekasētā nauda tiek izšķiesta, tērēta nelietderīgi	5
No valsts tiek maz saņemts pretī (pakalpojumi ir nekvalitatīvi, pašiem ir jāmaksā par daudziem pakalpojumiem, kas pienāktos no valsts, pensijas/pabalsti ir mazi)	6
Dusmas uz valsti, nevēlēšanās tai maksāt, uzturēt	7
Nav īpaši liela riska tikt pieķertam un sodītam	8
Sabiedrības attieksme pret nodokļu nemaksāšanu ir iecietīga, apkārtējie to nenosoda	9
Daudzi cilvēki pēc savas dabas ir negodīgi	10
Neviens no šiem	11
Grūti pateikt/ NA	98

6. Vai Jūs atbalstāt progresīvā ienākumu nodokļa ieviešanu Latvijā: t.i., ka tie, kuri pelna vairāk, maksātu nodokļos lielāku daļu savu ienākumu (t.i., procentuāli vairāk), bet tie, kuri pelna mazāk – mazāku?

Pilnīgi atbalstu	1
Drīzāk atbalstu	2
Drīzāk neatbalstu	3
Pilnīgi neatbalstu	4
Grūti pateikt/ NA	8

KARTĪTE 7

7. Gadījumā, ja tiktu ieviests progresīvais ienākumu nodoklis, kādam, Jūsaprāt, būtu jābūt minimālajam ienākumam mēnesī uz rokas, lai tā saņēmēju apliktu ar paaugstinātu ienākuma nodokļa likmi? T.i., ja ienākumi uz rokas ir mazāki par šo summu, tad to saņēmējs tiek aplikts ar nodokļiem līdzšinējā apjomā, bet, ja ienākumi ir vienādi vai lielāki par šo summu, tad ar paaugstinātu likmi.

€ 300	1
€ 500	2
€ 700	3
€ 1000	4
€ 1500	5
€ 2000	6
€ 3000	7
€ 4000	8
€ 5000	9
€ 10 000	10
€ 15 000	11
Neatbalstu progresīvo ienākumu nodokli – visi ienākumi ir jāapliek ar vienotu likmi	12
Grūti pateikt/ NA	98

Pētījums: Sabiedriskās domas pētījums par budžeta un finanšu politiku

Par katru no šīm rīcībām, ko es nolasišu, vai Jūs varētu pateikt, cik lielā mērā Jums tā šķiet pieņemama/attaisnojama! Izsniegt kartīti E (ar skalu)!

		Pilnīgi pieņemama/attaisnojama	Drīzāk ir pieņemama/attaisnojama	Drīzāk nav pieņemama/attaisnojama	Nemaz nav pieņemama/attaisnojama	Grūti pateikt/NA
8.1.	Braukt sabiedriskajā transportā bez derīgas biļetes („pa zaķi”)	1	2	3	4	8
8.2.	Apzināti nesamaksāt nodokļus (vai daļu nodokļu), ko vajadzētu maksāt	1	2	3	4	8
8.3.	Saņemt pakalpojumus, zinot, ka par tiem netiek maksāti nodokļi	1	2	3	4	8
8.4.	Apzināti saņemt nodokļu atvieglojumus, kuri nepienākas	1	2	3	4	8
8.5.	Izmantot nepilnības likumus, lai nodokļos maksātu mazāku summu	1	2	3	4	8
8.6.	Par ārzemēs pirktām mantām nesamaksāt attiecīgās muitas nodevas (piem., ja ir pārsniegts valsts noteiktais limits, kas netiek aplikts ar nodokli)	1	2	3	4	8
8.7.	Uzrādīt lielākas uzņēmējdarbības izmaksas, lai samazinātu summu, par kuru ir jāmaksā nodokļi	1	2	3	4	8
8.8.	Izīrēt mājokli, neregistrējoties Valsts ieņēmumu dienestā, un nemaksāt par izīrēšanu nodokļus	1	2	3	4	8
8.9.	Apzināti pirkt viltotas mantas (piem., apģērbu, somas utt.)	1	2	3	4	8
8.10.	Apzināti pirkt kontrabandas preces (piem., cigaretes, alkoholu, degvielu)	1	2	3	4	8
8.11.	Apzināti pirkt zagtas mantas	1	2	3	4	8

Tagad es gribētu saprast, kas Jūs personiski motivē (vai motivētu) maksāt nodokļus.

Lūdzu, novērtējiet, cik liela ietekme ir katram no šiem faktoriem, uz to, lai Jūs godīgi maksātu visus nodokļus (t.i., vai tad, ja tā būtu patiesība, Jūs nodokļus maksātu labprātāk, bet, ja nebūtu – censtos no tiem izvairīties). Izsniegt kartīti F (ar skalu)!

		Ļoti ietekmē	Drīzāk ietekmē	Drīzāk neietekmē	Ietekmē maz/ nemaz	Grūti pateikt/NA
9.1.	Tas, vai VID pret visiem nodokļu maksātājiem izturas godīgi	1	2	3	4	8
9.2.	Tas, vai valsts spēj godīgi un taisnīgi sadalīt nodokļos iekasēto naudu	1	2	3	4	8
9.3.	Nevēlēšanās, lai Jūsu vārds parādās publiski pieejamā nodokļu parādnieku sarakstā	1	2	3	4	8
9.4.	Tas, ka nodokļu nomaksu prasa likumi	1	2	3	4	8
9.5.	Jūsu patriotisma jūtas	1	2	3	4	8
9.6.	Tas, vai citi nodokļu maksātāji godīgi deklarē un maksā nodokļus	1	2	3	4	8
9.7.	Tas, vai VID no citiem avotiem var iegūt ziņas par Jūsu reālajiem ienākumiem (par algu, procentiem no aizdevumiem, dividendēm, īpašumu izīrēšanu u.c.)	1	2	3	4	8
9.8.	Bažas, ka Jūs tiksiet sodīts, ja nodokļi nebūs nomaksāti	1	2	3	4	8
9.9.	Bažas, ka VID Jūs pārbaudīs	1	2	3	4	8

Pētījuma II vilnī izmantotā anketa

1. Lūdzu, atzīmējiet, cik lielā mērā Jūs uzticaties zemāk uzskaitītajām valsts un sabiedriskajām institūcijām: pilnībā uzticaties, drīzāk uzticaties, drīzāk neuzticaties, pilnīgi neuzticaties?

	pilnībā uzticos	drīzāk uzticos	drīzāk neuzticos	pilnīgi neuzticos	nezin/NA
Valsts ieņēmumu dienests (VID)	1	2	3	4	8

2. Gadījumā, ja kāds Jūsu draugs vai ģimenes loceklis stātos darbā un viņam/ai piedāvātu izvēlēties, vai maksāt visus nodokļus un saņemt mazāku algu „uz rokas”, vai arī maksāt tikai daļu nodokļu un saņemt lielāku naudas summu „uz rokas”, ko Jūs ieteiktu?

(Viena atbilde!)

Nomaksāt visus nodokļus un saņemt mazāku summu „uz rokas”	1
Maksāt daļu nodokļu un saņemt lielāku summu „uz rokas”	2
Grūti pateikt/NA [NEPIEDĀVĀT!]	8

3. Lūdzu, paskaidrojiet savu pozīciju iepriekšējā jautājumā – kāpēc Jūs ieteiktu ...?

[INTERVĒTĀJ: Nolasīt variantu, ko respondents izvēlējās 2.!]

4. Vispārīgi runājot, cik lielā mērā Jūs piekrītat vai nepiekrītat šādiem apgalvojumiem: pilnīgi piekrītat, drīzāk piekrītat, drīzāk nepiekrītat vai pilnīgi nepiekrītat? (Viena atbilde katrā rindā!)

		Pilnīgi piekrītu	Drīzāk piekrītu	Drīzāk nepiekrītu	Pilnīgi nepiekrītu	Grūti pateikt/NA
1	Pašreizējā Latvijas nodokļu sistēma pret mani un manu ģimeni ir godīga	1	2	3	4	8
2	Es kopumā pārzinu Latvijas nodokļu sistēmu	1	2	3	4	8
3	Atbildīgo institūciju un amatpersonu lēmumi par to, kā sadalīt iekasētos nodokļus, kopumā ir pareizi	1	2	3	4	8
4	Man ir ļoti svarīgi, lai nodokļu sistēma ir prognozējama	1	2	3	4	8

5. Vispārīgi runājot, cik lielā mērā Jūs interesē šādi ar valsts budžetu saistīti jautājumi?

(Viena atbilde katrā rindā!)

		Ļoti interesē	Drīzāk interesē	Drīzāk neinteresē	Pilnīgi neinteresē	Grūti pateikt/NA
1	Kā sadalās valsts budžeta līdzekļi (kāda daļa tiek novirzīta valsts budžetā un kāda pašvaldību budžetā, cik liels % tiek atvēlēts katrai nozarei)	1	2	3	4	8
2	Kā veidojas valsts budžets (kādi ir ieņēmumi no kādiem nodokļiem)	1	2	3	4	8
3	Cik Jūs personiski saņemt valsts sociālajos pabalstos, pensijā	1	2	3	4	8

6. Par kuru no šiem jautājumiem Jūs esat centies/-usies iegūt informāciju (meklējis/-usi masu informācijas līdzekļos, attiecīgās iestādes mājaslapā utt.) pēdējo 3 gadu laikā?

(Ir iespējami vairāki atbilžu varianti!)

Kā sadalās valsts budžets (kāda daļa tiek novirzīta valsts budžetā un kāda pašvaldību budžetā, cik liels % tiek atvēlēts katrai nozarei)	1
Kā veidojas valsts budžets (kādi ir ieņēmumi no kādiem nodokļiem)	2
Cik Jūs personiski saņemt valsts sociālajos pabalstos, pensijā	3
Ne par vienu no šiem jautājumiem neesmu meklējis/-usi informāciju	4
Grūti pateikt/NA	8

Pētījums: Sabiedriskās domas pētījums par budžeta un finanšu politiku

7. Domājot par iztiku vecumdienās, kas ir tie 2 ienākumu avoti, uz ko Jūs paļaujaties visvairāk?

(Izsniegt kartīti 7, 2 atbildes!)

Vecuma pensija	1
Ienākumi no pensiju 3.līmeņa	2
Savi uzkrājumi	3
Sava uzņēmējdarbība, ienākumi no īpašumiem	4
Ģimenes (piem., bērnu, mazbērnu) atbalsts	5
Cits ienākumu avots	6
Grūti pateikt/NA	8

8. Kuri no šiem apdrošināšanas pabalstiem un citiem pakalpojumiem, ko vajadzības gadījumā var saņemt cilvēks, ir atkarīgi no viņa/-as veikto sociālo apdrošināšanas iemaksu lieluma?

(Atzīmēt visus piemērotos!)

Vecuma pensija	1
Apgādnieka zaudējuma pensija	2
Invaliditātes pensija	3
Izdienas pensija	4
Slimības pabalsts	5
Maternitātes pabalsts	6
Bezdarbnieka pabalsts	7
Darba negadījumu atlīdzība	8
Bērna piedzimšanas pabalsts	9
Bērna kopšanas pabalsts	10
Ģimenes valsts pabalsts par bērniem	11
Piemaksa pie ģimenes valsts pabalsta par bērnu invalīdu	12
Pabalsts garantētā minimālā ienākuma (GMI) līmeņa nodrošināšanai	13
Neviens no šiem nav	14
Grūti pateikt/NA	98

9. Kuri no šiem nodokļiem, Jūsprāt, nonāk valsts budžetā, bet kuri – pašvaldības budžetā?

		Viss nonāk valsts budžetā	Daļa valsts, daļa pašvaldības budžetā	Viss nonāk pašvaldības budžetā	Grūti pateikt/NA
1	Nekustamā īpašuma nodoklis	1	2	3	8
2	Iedzīvotāju ienākuma nodoklis	1	2	3	8
3	Pievienotās vērtības nodoklis (PVN)	1	2	3	8

10. Vai Jūs pēdējo 3 gadu laikā esat pieprasījis no VID pārmaksātos nodokļus par attaisnotajiem izdevumiem? (Viena atbilde!)

Jā	1	<i>Pāriet pie 12.</i>
Nē	2	<i>Pāriet pie 11.</i>
Grūti pateikt/NA	8	<i>Pāriet pie 12.</i>

11. Kas ir galvenie iemesli, kādēļ Jūs nepieprasījāt no VID atmaksāt pārmaksāto nodokļu summu par attaisnotajiem izdevumiem?

(Ir iespējami vairāki atbilžu varianti!)

Nezināju par tādu iespēju	1
Nezināju, kā to izdarīt	2
To ir pārāk sarežģīti izdarīt	3
Man nav attaisnoto izdevumu	4
Nemaksāju nodokļus (t.sk. bezdarbnieks, mācos utt.)	5
Cits iemesls (<i>norādīt, kāds!</i>).....	6
Grūti pateikt/NA	8

Pētījums: Sabiedriskās domas pētījums par budžeta un finanšu politiku

12. Cilvēki dažkārt izsakās, cik viegli vai grūti viņiem būtu rīkoties ar informāciju par nodokļiem un nodevām, piemēram, gadījumā, ja viņi plānotu dibināt uzņēmumu, kļūt par pašnodarbināto utt. Cik lielā mērā Jūs piekrītat vai nepiekrītat šiem apgalvojumiem?

		Pilnīgi piekrītu	Drīzāk piekrītu	Drīzāk nepiekrītu	Pilnīgi nepiekrītu	Grūti pateikt/NA
1	Informācija par nodokļiem un nodevām ir viegli atrodamā	1	2	3	4	8
2	Informācija par nodokļiem un nodevām ir sarežģīta	1	2	3	4	8
3	Informācija par nodokļiem un nodevām ir neskaidra, pretrunīga	1	2	3	4	8

13. Kuri no šeit uzskaitītajiem atvieglojumiem, Jūsuprāt, tiek piemēroti darbaspēka nodokļiem?

(Izsniegt kartīti 13! Ir iespējami vairāki atbilžu varianti!)

Neapliekamais minimums par pašu	1	Atvieglojums par nestrādājoša laulātā apgādībā esošu nepilngadīgu bērnu	6		
Atvieglojums par nepilngadīgu bērnu	2				
Atvieglojums par bērnu, kamēr viņš turpina vispārējās, profesionālās, augstākās vai speciālās izglītības iegūšanu, bet ne ilgāk kā līdz 24 gadu vecuma sasniegšanai	3			Atvieglojums personai, kam ir noteikta invaliditāte	7
Atvieglojums par laulāto, kuram/-i nav ienākumu (algas, pensijas u.c.)	4			Atvieglojums politiski represētajām personām	8
Atvieglojums par vecākiem, vecvecākiem, kuriem nav ienākumu	5			Neviens no šiem	9
				Nezinu/NA	98

14. Par ēnu ekonomiku (t.sk. nelegālā nodarbinātība, kontrabandas preces, neregistrētā saimnieciskā darbība, krāpšanās ar nodokļiem) tiek izteikti dažādi viedokļi. Vieni uzskata, ka tā nodara zaudējumus ne tikai sabiedrībai kopumā, bet arī katram cilvēkam atsevišķi, bet citi uzskata, ka no ēnu ekonomikas zaudējumi katram atsevišķam cilvēkam ir nelieli vai arī tādu nav vispār. Kā Jūs domājat, kādu iespaidu ēnu ekonomika atstāj uz Jums, Jūsu ģimeni: vai tā nodara lielu zaudējumu, nelielu zaudējumu vai arī zaudējumus nenodara?

Lielu zaudējumu	1
Nelielu zaudējumu	2
Zaudējumus nenodara	3
Grūti pateikt/NA	8

15. Ir izteikti dažādi priekšlikumi, kā mazināt ēnu ekonomiku. Kurus no tiem, Jūsuprāt, vajadzētu īstenot pirmām kārtām? (Izsniegt kartīti 15, atzīmēt līdz 3 atbilžu variantiem!)

Padarīt stingrākas pārbaudes attiecībā uz nelegālo nodarbinātību	1
Stingrāk kontrolēt nodokļu nomaksu	2
Samazināt nodokļus	3
Paaugstināt VID darbinieku atalgojumu	4
Paaugstināt VID vadītāja atalgojumu	5
Noteikt VID uzdevumu – par katru cenu iekasēt nodokļos noteiktu summu no IKP	6
Administratīvā sloga mazināšana	7
Nodokļu maksāšanas nepieciešamības skaidrošana	8
Nevienu no šiem priekšlikumiem nevajadzētu īstenot	9
Grūti pateikt/NA	98

16. Kādam būtu jābūt minimālajam termiņam, cik ilgu laiku iepriekš valdībai vajadzētu informēt iedzīvotājus un uzņēmējus, ja tā grasās mainīt kādus nodokļus?

Vismaz gadu	1
Vismaz 6 mēnešus	2
Vismaz 3 mēnešus	3
Vismaz mēnesi	4
Vismaz 2 nedēļas	5
Vispār nav nepieciešams brīdināt iepriekš	6
Grūti pateikt	8

SKDS

sabiedriskās domas pētījumu centrs

Baznīcas iela 32-2, Rīga, Latvija, LV-1010

Tālr.: 67 312 876, fakss: 67 312 874

E-mail: skds@skds.lv

www.skds.lv